Verbatim records

XIV Riigikogu, II Istungjärk, Infotund, kolmapäev

Wednesday, 06.11.2019, 12:00

Edited

12:00 Infotund
1. 12:02 Koalitsioonilepingu täitmine
2. 12:14 Järjepidevus
3. 12:21 Ravimipoliitika
4. 12:36 Apteegireform
5. 12:49 Valitsusliikmete valetamine
6. 12:57 Mart Järviku parteiline sekkumine toiduohutusse
7. 13:10 Apteegireform
8. 13:21 Pensionid
9. 13:33 Valetamine
10. 13:43 Parteiline juhtimine

12:00 Infotund

11:01 Esimees Henn Põlluaas

Lugupeetud kolleegid! Alustame oma igakolmapäevast infotundi. Kõigepealt palun kohaloleku kontrolli!
Kohaloleku kontroll
Kohal on 47 rahvasaadikut ja puudub 54.
Täna osalevad meil infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Jüri Ratas, sotsiaalminister Tanel Kiik ja keskkonnaminister Rene Kokk. Sõna saadakse vastavalt registreeritud küsimustele. Küsimuse esitamiseks on aega kaks minutit ja vastamiseks kolm minutit. Registreerunud küsija saab esitada ka täpsustava lisaküsimuse.

---

1. 12:02 Koalitsioonilepingu täitmine

11:02 Esimees Henn Põlluaas

Alustame esimesest küsimusest, mille on esitanud Indrek Saar peaminister Jüri Ratasele. Palun!

11:02 Indrek Saar

Aitäh sõna andmast! Lugupeetud peaminister! Te olete korduvalt juhtinud tähelepanu oma koalitsioonileppes esiletoodud prioriteetidele ja eriti järgmisele: olete koalitsioonileppes sõnastanud, et edendate sidusat, hoolivat ja sallivat ühiskonda, mille liikmed tunnevad end turvaliselt ja ühiskonnaellu kaasatuna, ning taunite resoluutselt rahvastevahelise vaenu ilminguid, antisemitismi ja ühiskonda lõhestavat retoorikat. Aga tuletame tagasi vaadates meelde, kuidas Martin Helme märtsis naistearste ründas, süüdistades neid Hippokratese vande rikkumises. Juuli lõpus teatas Mart Helme EKRE volikogul, et teadlased ei tee oma tööd korralikult. Konkreetselt süüdistas ta olematu teadusliku tasemega Tallinna Ülikooli hobusevaraste kasvatamises. EKRE hambusse on viimasel ajal jäänud ka lasteta naised, teise seksuaalse sättumusega, teist nahavärvi ja teisest rahvusest inimesed, isegi laulev revolutsioon – mis olevat olnud massihüsteeria – ja seega ka kümned tuhanded Eesti taasiseseisvumise eest seisjad. Omaette ooper on teie valitsuspartneri uudisteportaal, mis valimatult ründab, räuskab ja solvab. Üks sihtmärke on viimasel ajal olnud sotsiaalminister Tanel Kiik. Selle kaudu on Keskerakonna

koalitsioonipartner EKRE viimastel nädalatel dirigeerinud süstemaatilist Eesti LGBT kogukonna ahistamist. Käib sõda LGBT ühingu rahastamise vastu, mille raames on ahistatud ja halvustatud noori ja noorsootöötajaid, ning selles on osalenud valitsusliidu poliitikud ja palgalised töötajad. Sellel kõigel ei paista paraku mitte mingisugust lõppu. Mida te peaministrina teete, et ühiskond muutuks sidusamaks, mitte ei toimuks järjest suuremat polarisatsiooni?

11:05 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Hea küsija, aitäh küsimuse eest! Tõsi see on, et nii eelmises valitsuses kui ka selles valitsuses on minu jaoks olnud väga oluline prioriteet see, et Eesti ühiskond oleks võimalikult sidus. Olen kõrgematel riigikaitsekursustel alustanud oma ettekannet alati umbes selliste sõnadega, et meie julgeolek, meie turvalisus algab sellest, kui tugevasti 1,3 miljonit ühte hoiavad. Ja ma jään oma sõnadele kindlaks ka täna.
Püüan teie küsimuste reale vastata. Kõigepealt, sotsiaalminister Tanel Kiik ja tema vastu suunatud rünnakud. Tanel on kindlasti teinud oma tööd suure pühendumusega, teinud seda professionaalselt, teinud seda hästi. Ta on seisnud kõikide nende ühiskonnagruppide eest, mida ja keda Sotsiaalministeerium haldab ja katab, olgu need pered, olgu need lapsed, olgu need eakad, olgu see LGBT. Nii et minu meelest on ta kindlasti olnud oma ülesannete kõrgusel. Nüüd, mis puudutab LGBT rahastamist, siis teab küsija kindlasti väga hästi, et muutunud on hasartmängumaksu taotlemine ja maksmine, need osad on läinud erinevate ministeeriumide alla. Seda, kes ja kui palju raha saab, otsustab komisjon. Minu teada sotsiaalminister sellesse komisjoni ei kuulu. Kui ma teile enda tunnetusest lähtuvalt vastan, siis ma arvan, et LGBT-d on rahastatud enne, rahastatakse täna ja kui projekt vastab tingimustele, siis tuleb taotlust igal juhul rahastada ka tulevikus.
Ma arvan, et selle küsimuse olulisem fookus ja tuum on tegelikult see, mida me teeme seoses meeleavaldustega. Ühelt poolt on demokraatlikus ühiskonnas erinevad meeleavaldused lubatud. Stenbocki maja ees on viimasel ajal olnud väga palju meeleavaldusi, toredaid inimesi. Aga loomulikult ei ole lubatud viha külvamine, ei verbaalsel ega füüsilisel moel. Ja see on see, mida ma iga päev teen – et viha külvamist Eesti ühiskonnas ei oleks. Eesti ühiskonna erinevad grupid, ka erinevad vähemused – teie küsimus on fokuseeritud eeskätt LGBT kogukonnale –, peavad tundma ennast Eesti ühiskonnas turvaliselt.

11:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Indrek Saar, palun!

11:08 Indrek Saar

Kas te peaministrina tunnistate, et sidusus on teie koalitsioonipartneri tõttu pandud ühiskonnas pidevalt küsimärgi alla? Ja kas teil on mingisugune konkreetne tegevuskava, kuidas lahendada pidev probleem, et eri inimrühmad, kaasa arvatud vähemused, tunnevad ennast Eestis selle tõttu vähem turvaliselt?

11:08 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ei, sellega ma kindlasti ei nõustu, et sidususe mõõdupuu on ainult EKRE. Kui rääkida tänasest koalitsioonist, siis olen ma kogu aeg olnud arvamusel, et mida laiapõhjalisem on koalitsioon, seda paremini suudab ta edastada ühiskonna erinevate poolte, erinevate huvigruppide soove ja seda suurem kompromiss leitakse ka koalitsiooni sees. Tänane koalitsioon koosneb kahest konservatiivsest erakonnast ja ühest liberaalsest erakonnast. Ma arvan, et see on tegelikult just tänase koalitsiooni tugevus. Nüüd see, et keegi sidusust lõhuks ja keegi rohkem hoiaks, on väga subjektiivne hinnang. EKRE, sotsiaaldemokraadid, Isamaa, Reformierakond, Keskerakond – kõiki on siia valinud Eesti elanikud ja kõik esindavad oma valijaid, oma valijate kogukonda, ja neile antud lubadusi. Aga ma arvan, et veel olulisem on see, et kõik esindavad Eestit tervikuna, Eesti elanikke tervikuna. Selle eest peavad kõik seisma nii opositsioonis kui ka koalitsioonis. Üks sidususe mõõdupuu on Eesti ühiskonnas aastaid olnud see, kuidas eestikeelne ja venekeelne kogukond igapäevaselt läbi saab ning milline on nende kogukondade toetus näiteks Euroopa Liidule, NATO-le. Seda on aastaid hinnanud Kaitseministeerium oma tellitavas analüüsis. Ja on hea meel tõdeda, et kui me vaatame näiteks toetust Euroopa Liidule või

toetust NATO-le, siis laias laastus on see suurenenud. See ei ole vähenenud eestikeelses kogukonnas, aga on suurenenud just venekeelses kogukonnas. Nii et ma arvan, et ka see on väga hea sidususe mõõdupuu.

11:10 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Ja nüüd küsimus saalist. Yoko Alender, palun!

11:10 Yoko Alender
Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea peaminister! Läksite oma teemaga väga laiali. Tuleks tagasi teie koalitsioonipartneri ja tema väärtuste juurde. Ütlesite kunagi, et EKRE väärtustega te koostööd ei tee. Tänaseks on, ma arvan, meile kõigile selge, et EKRE-l pole mingeid väärtusi. See, millega nad tegelevad, on odav poliitteater häälte nimel. Aga ka sellel on tagajärjed. Härra Ratas, oma ametisseastumise kõnes lubasite naeratavat, sidusat ja solidaarset Eestit. Eelmisel nädalal korraldas teie valitsusparter EKRE siiski meeleavalduse ning me nägime ja kuulsime seal näiteks selliseid arvamusi, et seksuaalvähemused on vigased, pederastia oli nõukogude ajal kuritegu – justkui see oleks midagi, mida me ihaldaksime tagasi –, käed eemale lastest – arusaamatul moel – jne. Minu arust odav poliitteater, küll aga väga lõhestav. Kas te peaministrina peate vajalikuks ja nõuate, et valitsuspartner vabandaks Tartu noorte ees, või kavatsete seda ise teha?

11:12 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! No ma ei tea, kui siin odavast poliitteatrist rääkida, siis mulle meenub viimasest ajast teie erakonna esimehe tehtud võrdlus "Rannamajaga" – ma isegi ei tea, mis sari see on. Seda sildistamist, et kes teeb poliitteatrit ja kes tegeleb sisuga, on nagunii keeruline hinnata. Opositsioon näeb seda poliitteatrit ühtemoodi, koalitsioon teistmoodi.
Nüüd meeleavaldustest ja sellest, kes mingeid meeleavaldusi korraldab. Keskerakond on läbi aastate korraldanud väga palju meeleavaldusi. Ma mäletan, et kui sooviti elektrijaamasid maha müüa, oli aastaid tagasi siin Toompea lossi ees väga suur meeleavaldus. Meeleavaldused on demokraatliku ühiskonna tunnus, neid ei saa ma kindlasti kuidagi pahaks panna. Nagu ma eelmisele küsijale vastasin, siis kas te kujutate ette, et need tublid naised ja mehed, kes seisavad seal Stenbocki maja ees ja avaldavad meelt, on kuidagi halvad inimesed. Kui seda tehakse rahumeelselt, siis ei näe ma siin probleemi. Ent kui sellega kaasneb verbaalne viha, rääkimata füüsilisest ründest, siis on nendel asjadel hoopis teine tera. Kindlasti tuleb ühiskonnas jälgida, et selliseid asju ei oleks, ja teha kõik preventatiivselt, et selliseid meeleavaldusi Eestis ei toimuks. Aga teie fookus on taas kord suunatud seksuaalvähemuste kaitsele. Loomulikult tuleb ka neid ühiskonnas kaitsta, igal juhul, ja teha kõik selleks, et nende pihta käivad viha õhutavad sõnumid ühiskonnas ei leviks, aga sama kehtib ka kõigi teiste ühiskonnas olevate vähemuste kohta.

11:14 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

2. 12:14 Järjepidevus

11:14 Esimees Henn Põlluaas
Järgmisena on registreerinud küsimuse Kaja Kallas ja küsimus on peaminister Jüri Ratasele. Palun!

11:14 Kaja Kallas
Aitäh! Härra Ratas! Kui te Kert Kingo ametist vabastasite, siis ütlesite: "Poliitik peab oma suhtlemises ametikaaslaste ja avalikkusega olema avatud ning ka ebameeldivate teemade puhul andma õigustatud küsimustele selgeid ja ammendavaid vastuseid." Seetõttu loodan, et me tänases infotunnis näeme, kuidas te neid selgeid ja ammendavaid vastuseid annate. Minister Kingot vabastades mõistsite te hukka teo, mille ta toime pani. Ja see tegu oli nimelt see, et ta valetas avalikkusele, valetas Riigikogule. Minu küsimus puudutabki teie seisukohtade ja tegevuse järjepidevust, sest teil on valitsuses terve rida ministreid, kes on valetamisega vahele jäänud, olles valetanud nii avalikkusele kui ka Riigikogule.

Hakkame kaugemalt peale. Siseminister Mart Helme valetas enda umbusaldamisel Riigikogus lausa neli korda. Kõigepealt ütles ta EKRE juhtide telefonikõne kohta, mille nad Marti Kuusiku naisele tegid, et küsimusi esitas Jüri Ratas – see osutus valeks. Siis ta valetas, et tegi valimispäeval valimisagitatsiooni teadmatusest. Hiljem selgus, et ta oli ka ise välja öelnud, et täna on valimispäev, nii et ta rikkus seadust ja valetas teadlikult. Siis väitis ta, et Marti Kuusiku kohta pole algatatud kriminaalmenetlust – ka see osutus valeks. Siseminister valetas sellegi kohta, et Delfi on võltsinud pilte. Seda nimekirja võiks jätkata veel. Rahandusminister on valetanud Deutsche Wellega seoses, samuti valetas ta Elmar Vaheri kaasuses. Ma ei jaksa kõiki neid valesid isegi üles lugeda. Maaeluminister Mart Järvik on listeeriaskandaaliga seoses valetanud korduvalt, et ta ei ole proovide vastuseid näinud, ta ei ole Mati Vetevooluga suhelnud, tal pole kindlaid tõendeid, ta pole uurimisprotsessi sekkunud jne. Ma tean, et see loetelu on väga pikk ja väsitav, aga küsimus siia lõppu on lühike ja selge: mida te kavatsete teha oma valitsuse teiste valetavate ministritega?

11:16 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kui teie esitate selgeid ja konkreetseid küsimusi, siis eks mina annan ka selgeid ja ammendavaid vastuseid. Valetamisel poliitikas loomulikult kohta ei ole. See on väga ühemõtteline ja sellest tulebki lähtuda.

11:16 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kaja Kallas, täpsustav küsimus, palun!

11:16 Kaja Kallas

Sellest tuleb lähtuda. See on väga hea, et te nii selgelt ütlesite, et valetamist te välja ei kannata. Mul on siin terve nimekiri faktiliselt kontrollitud ütlusi Martin Helme suust. Näiteks valetas ta Elmar Vaheri kaasuses selle kohta, et tema vallandamise katses ei olnud midagi ebaseaduslikku. Ta valetas selle kohta, et kärbete kommunikatsioonis tegi Vaher isetegevust – ka see ei vastanud tõele. Kert Kingo skandaali puhul valetas rahandusminister, et MKM-is on peidus 26 miljonit eurot, millest ministrile ei ole midagi öeldud – ka see osutus sulaselgeks valeks. Nüüd ma kordan oma küsimust, mis oli väga selge: mida te kavatsete teha nende ministritega, kes on ilmselgelt nii avalikkusele kui ka Riigikogule valetamisega korduvalt ja korduvalt vahele jäänud? Mida te kavatsete teha?

11:18 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt, oma esimeses küsimuses te rääkisite valimisagitatsioonist. Ma ei ole EKRE advokaat, aga minu meelest on see trahv ju sisse nõutud. Kui rääkida eelmisest väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministrist, siis see oli tema otsus ametist lahkuda, tagasi astuda. Nii et tema puhul on järgnenud konkreetne tegevus tema enda poolt. Kui te küsite, mida ma kavatsen teha, siis loomulikult on peaministri roll tagada, et valitsus töötaks ühtse meeskonnana. Tema roll on ka tagada, et ei oleks valetamist. Aga me peame siin arvestama ühe asjaga: kui tullakse valitsusse sellise valge lehena, täiesti rohelisena, on tunnetus, kui suur on poliitiku sõna kaal, kahtlemata väga erinev sellest, kui omatakse niisugust kogemust, nagu on näiteks teil ja Reformierakonnal, kes on 17 aastat võimul olnud. Mõne juhtumi puhul, mida te nimetasite, on ministrid öelnud, et nad on eksinud ja püüavad tulevikus neid olukordi palju paremini ja läbipaistvamalt lahendada. Nii et kindlasti tuleb mingitel juhtudel inimestele, kui nad tunnistavad oma süüd ja kui tegemist ei ole olnud tahtliku valetamisega, anda võimalus edasi minna. Nii ongi.

11:19 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmisena Urmas Kruuse, palun!

11:19 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Teie sõnavõtte kuulates ja neid vastuseid analüüsides jääb mulje, et tegemist on mõnes mõttes topeltmoraaliga. Ka sellesama küsimuse puhul võiks ju öelda niimoodi, et see, mis on lubatud Helmetele, ei ole lubatud naistele. See on ühiskonnas väga häiriv. Ma eeldan ja loodan, et peaminister oma tegevuses, ka tulevases tegevuses, on selles asjas ühtse väärtusruumi hoidja ja lähtub ühest mõõdupuust, nagu vanasti öeldi. Kas te saate minu

ettepanekut või väidet, et käitute ühtemoodi, kinnitada? Ja kui te käitute ühtemoodi, siis oleks ju kaks varianti: kas Kert Kingo jätkaks täna ministrina või Mart Helme ei oleks enam minister.

11:20 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma ütlen veel kord, vastates ka eelmisele küsimusele, et Kert Kingo lahkus ministriametist oma vabatahtliku avalduse alusel. Punkt üks. Punkt kaks on see, et minu jaoks on väga häiriv, kuidas te poliitretooriliselt ja täiesti suvaliselt, meelevaldselt panete kokku kaks võrdlust. Ja meelega – see, mida tegelikult küsis härra Indrek Saar, tundes muret ühiskonna sidususe pärast –, te meelega panete selle kokku. Ütlete, et näete, siin on meesterahvas ja siin on naisterahvas. See on minu jaoks häiriv. Sellel võrdlusel, seose tekitamisel ei ole ju mingit alust. Kert Kingo ütles, et selleks, et valitsus saaks edasi minna, võtab ta vastu otsuse ja lahkub valitsusest.

11:21 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

3. 12:21 Ravimipoliitika

11:22 Esimees Henn Põlluaas
Järgmisena on Riina Sikkutil küsimus sotsiaalminister Tanel Kiigele. Palun!

11:22 Riina Sikkut
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mul on väga hea meel, et ametisse asumisest alates oled sa tegelikult seisnud selle eest, et apteegireformiga edasi minna. Juulikuus oled öelnud, et apteegireformi läbiviimiseks antud üleminekuaeg on olnud piisav. Augustis oled nentinud, et apteek peabki olema eelkõige tervishoiuasutus, mitte toimima tavalise poe sarnaselt. Ka oktoobris kinnitasid, et apteegiteenus peaks olema selgelt tervishoiuteenus, see pole äriline tegevus, vaid peab lähtuma inimese tervisest. Ja ka Maalehes ütlesid, et kui suures kaubanduskeskuses jääb mõni apteek müümata või lõpetab tegevuse, siis ei tule sellest tegelikult suuremat probleemi. Mul on selle üle väga hea meel, sest juba 2012. aastal leidis Riigikontroll, et tegelikult on meil apteegiturul konkurentsisituatsioon nõrk. Apteegid on kahe suurema hulgimüüja käes ja neil ei ole motivatsiooni hindade üle kaubelda. Riigikontroll leidis, et haiglaapteegid saavad oma ravimid umbes 10% soodsamalt, kui müüakse jaeapteekides, kuigi jaemüügi kogus on tegelikult suurem. Nii et tegelikult maksis aastal 2012 selle kallima ravimi kinni patsient. Hulgimüüjate ja ketiapteekide kasumi maksis kinni patsient, krooniliste haigustega patsient, vanem inimene, väikese sissetulekuga inimene. Ma küsiksin, kas selle seitsme aasta jooksul, mis Riigikontrolli auditi järeldustest on möödunud, on iseenesest midagi paremaks läinud. Millised on meil ravimite hinnad? Kas on kuidagi iseenesest juhtunud, et patsient enam sellist üle jõu käivat koormat ei kanna? Või oleks ikkagi vaja apteegireformiga lõpuni minna – nii patsientide parema ravimite kättesaadavuse huvides kui ka selle nimel, et apteegid oleksid tervishoiuasutused ja suunatud inimese tervise edendamisele, mitte niivõrd äriliste eesmärkide täitmisele?

11:24 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Lugupeetud Riina Sikkut, aitäh küsimuse eest! Ravimiturg ja ravimite hinnad tervikuna on muidugi probleem, millega tegeleb kogu Euroopa, kogu maailm. On need Euroopa Liidu nõupidamised, on need Maailma Terviseorganisatsiooni kohtumised – see küsimus on ikka laual, kuna väga tihti on tõsi see, et kõik riigid ei suuda alati tagada endale mõistliku hinnaga ravimeid. Arutatakse ühishangete küsimusi, arutatakse laiemalt Euroopa Liidu tasandil hinna reguleerimist, et just nimelt sellised väiksemad piirkonnad nagu Eesti saaksid oma inimestele mõistliku hinnaga ravimeid. See temaatika on kahtlemata oluline.
Eestis käib ravimihindade reguleerimine laias laastus nii, et müügiloa hoidja kehtestab oma hinna, millele lisanduvad hulgimüüja juurdehindlus, jaemüüja juurdehindlus ja käibemaks 9%. Mis puudutab inimeste makstavat ravimite hinda, siis küsimusele, mis on paremaks läinud, vastaksin ma, et eelmise valitsuse ajal läks väga selgelt paremaks see, et kehtestasime täiendava retseptiravimite hüvitise, mis

riigieelarvele tähendas tegelikult küll 10,3 miljonit eurot kulu – see oli maksumaksja kulu –, aga konkreetsetele sihtrühmadele, kellel oli suurem ravimivajadus, tähendas see väga arvestatavat omaosaluse vähenemist. See kahanes eelmisel aastal võrreldes 2017. aastaga keskmiselt 8%. Seega võib öelda, et ravimite soetamine on läinud inimeste jaoks mõnevõrra lihtsamaks. Täpsemalt öeldes, nagu te hästi teate, on 100 eurot ületavate kulutuste puhul täiendav ravimihüvitis 50% ja 300 eurot ületavate kulutuste puhul 90% ning see soodustus lisandub sellele, mille haigekassa on soodusravimite loetellu kantud ravimite hinna puhul juba eelnevalt, n-ö eos kompenseerinud. Kui me need numbrid kokku liidame – kui palju panustab riik ravimite just nimelt inimestele kättesaadavuse parandamisse –, saame eelmise aasta kohta summaks 146,5 miljonit. Sellele lisandub haigekassapoolne haiglaravimite kompensatsioon, mida on veel 70 miljoni ulatuses, nii et kokku panustame 217 miljonit.
Kas ravimihinnad võiksid turul olla odavamad? Kas hinna läbipaistvus võiks olla parem? Kindlasti. Siin on arenguruumi nii Eestis, Euroopas, maailmas tervikuna. Väga tihti räägitakse uutest ravimitest, mille puhul on kohati keeruline mõista, kui suur täpselt on nendega seotud teadusuuringute kulu ja kui suur on tegelikult juurdehindlus ja kas kehtestatav hind vastab ravimi raviomadustele. Eks neid ekspertiise ja muid uuringuid tehakse, eks neid arutelusid peetakse, aga ma arvan, et siin on hästi oluline rahvusvaheline koostöö. Olen seda arutanud nii oma kolleegidega Baltimaadest kui ka, nagu öeldud, Euroopast laiemalt ja Maailma Tervishoiuorganisatsiooni esindajatega. Ka WHO uuel Euroopa regiooni direktoril Hans Klugel on mõtteid, kuidas seda olukorda võiks parandada, kuidas võiks edasi liikuda. Loodan väga, et see õnnestub. Kahtlemata pole eraettevõtluse seisukohalt kasumi teenimises midagi halba, aga ravimite puhul, mida reeglina kompenseerivad riigid, tuleb siiski kehtestada õiglane hind.

11:27 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Riina Sikkut, täpsustav küsimus, palun!

11:27 Riina Sikkut
Aitäh! Ma sain aru, et apteegireformiga edasiminek on ikkagi ka hindade mõttes mõistlik plaan. Aga nüüd, kui apteegireformi tulemusena hakkakski Eestis olema selline tervishoiukesksem apteegisüsteem, mis lähtub eelkõige patsiendi tervisemurest ja kus nõustatakse, siis tegelikult võiks me kõik ju selles suunas pingutada. Mind teeb murelikuks see, et sotsiaalkomisjoni esimees Tõnis Mölder on viimasel ajal hakanud rääkima ka alternatiivsetest variantidest, sh apteegi vabaturust – sellest, et käsimüügiravimid tuleksid tavapoodidesse. Kas sinu meelest peaks see vabaturu variant üldse laual olema? Kui apteegireformi lõpuleviimises on tegelikult patsiendi jaoks, tervishoiusüsteemi jaoks tervikuna nii palju positiivset, siis kas ei peaks andma osapooltele – nii ketiapteekidele kui ka proviisoritele – selget sõnumit, et palun hakake apteeke üle andma ja üle võtma? Miks tekitada täiendavat segadust ja ebakindlust, selle asemel et saata selge sõnum, et reformiga minnakse lõpuni?

11:28 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan küsimuse eest! Mis puudutab avatud debatti, siis seda keelata, ma arvan, oleks kindlasti vale. Apteegireformi üle arutleti pikalt ja põhjalikult juba üle-eelmises parlamendis aastatel 2014–2015 ametis olnud valitsuste ajal otsuseid vastu võttes. Arutleti ka eelmises parlamendis, kui haruapteekidele kehtestatud tähtaeg lükati edasi 1. aprillile 2020. Ja need debatid, nagu näha, jätkuvad ka praeguses parlamendis.
Mis puudutab erinevaid arengusuundi, erinevaid võimalusi, siis ma arvan, et sotsiaalkomisjoni esimees ütles õigesti. Ta ütles, mis variandid on laual olnud, mis mõtted on nii turuosalised kui ka poliitikud välja käinud. Olles ise selles töörühmas osalenud, siis tõsi on see, et ettepanekuid ongi, võiks öelda, kogu n-ö välja ulatuses ehk et oleme siin kirjalikult või suuliselt omavahel arutanud ligemale 20 varianti. Need puudutavad nii proviisoromanduse tugevdamist, tänaseid omandisuhteid, tähtaegu, maa- ja linnapiirkondade käsitlemist kas eraldi või koos. Üks konkreetne mõte on tõesti olnud ka see, et kas võiks lubada – see pole iseenesest uus mõte, seda on juba ammu arutatud – teatud ravimeid müüa poodides ja ka kütusekettides. Mina isiklikult seda konkreetset ettepanekut ei toeta. Põhjendan ka, miks. Ma arvan, et kui hakkame pakkuma ravimeid, isegi lihtsamaid käsimüügiravimeid, poodides ja kaubanduskettides ja kütusejaamades, siis esiteks kasvab üleliigne ravimite tarbimine ehk tarbitakse rohkem, kui on tegelik vajadus. Samal ajal tekitame probleeme eeskätt maapiirkondades, kus näiteks apteekide käive hakkab selle võrra kahanema. Seal on juba täna omanikeks peamiselt proviisorid, kes peavad neid apteeke paljuski võib-olla n-ö missioonitundest. Kui nendelt võetakse ära teatav käibeosa,

mis suunatakse poekettidesse ja mujale, siis tähendab see automaatselt seda, et maapiirkonnas muutub apteegi pidamine veelgi keerulisemaks. Linnas, arvestades seda, et meil on kaubandusketis tihti lausa mitu apteeki, saavad apteegid tõenäoliselt hakkama. Aga ka siin, ma arvan, on inimestele nõu andmine selle kohta, kas üht või teist ravimit võtta, millises koguses võtta või on äkki hoopis midagi muud vaja või tuleks pöörduda arsti, näiteks perearsti poole, ikkagi oluline. Me eeldame seda õigustatult proviisoritelt ja farmatseutidelt, aga me ei saa seda eeldada poodide või kütusejaamade klienditeenindajatelt. Ehk et seda suunda ma isiklikult ei toeta.
Aga nagu ma ütlesin, on debatte peetud nädalaid, debatte on peetud ja seisukohti avaldatud juba tegelikult enne valimisi. Kas ja mida täpselt apteegireformis muudetakse, see selgubki nüüd arutelude käigus. Mina olen oma positsiooni varasemalt selgitanud. Pean apteegireformi suunda õigeks. Pean õigeks seda, et me räägime jaemüügi ja hulgimüügi eraldamisest. Seda, et me tahame tugevdada proviisorite rolli turul, seda pean samuti õigeks, kuna tõesti, nagu te õigesti viitasite, ei ole proviisorid mitte lihtsalt klienditeenindajad, vaid nad on ikkagi väljaõppinud, viieaastase õppe läbinud ravimiteaduse magistrid, kellel on väga selge arusaam sellest, millised on tänapäeva tervishoiusektori soovitused inimestele, ning kelle eetika- ja missioonitunne on kindlasti suur.

11:31 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Helmen Kütt, palun!

11:31 Helmen Kütt
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Minu küsimus tulebki just moodustatud töörühma kohta, eelmise küsimuse puhul te sellele osaliselt ka vastasite. Valitsus on moodustanud töörühma, et apteegireformiga tegeleda. Oma abi on pakkunud nii proviisorid kui ka ketiapteekide omanikud. Teie erakonnakaaslane, sotsiaalkomisjoni esimees Tõnis Mölder on aga öelnud Delfile, et proviisorite kaasamist peab ta vajalikuks või võimalikuks alles siis, kui menetlus jõuab Riigikogusse. Ja sellest tulebki minu küsimus: kes selle töörühma juurde siis kõigepealt kaasatakse? Oleks ju mõistlik, kui lisaks koalitsioonile – opositsiooni kaasamist ei julge ju arvatagi – kaasataks ka need teised osapooled, et enne arutelu Riigikogusse jõudmist oleksid asjad juba selgeks räägitud. See ei ole väga vastutustundlik, kui töörühmas osalevad ainult ketiapteekide omanikud ja proviisorid kaasatakse alles Riigikogu menetlusse. Lisan veel täienduseks – kuna võib-olla on meedias veidi valesti kõlama jäänud –, et üks asi on töörühm, teine asi on sotsiaalkomisjon. Riigikogu sotsiaalkomisjon ei ole kindlasti ühtegi otsust langetanud, sest seda pole sellisel kujul arutelul olnud. Riigikogu sotsiaalkomisjon on teinud ainult ärakuulamisi. See on öeldud lihtsalt stenogrammi ja selguse huvides, sest kahjuks on meedias kõlama jäänud, nagu oleks sotsiaalkomisjon juba midagi otsustanud. Aga kes siis kõigepealt selle töörühma töösse kaastakse?

11:33 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Suur tänu küsimuste eest! Mis puudutab inimeste kaasamist, siis eks seda ole tehtud jõudumööda. Olen ise kohtunud kõigi, või no see on liialdus, aga igal juhul eri osapooltega: nii hulgimüüjate esindajatega, nii proviisorite koja kui ka apteekrite liidu esindajatega, ravimi maaletoojatega, tervishoiusektori inimestega laiemalt. Oleme debatte pidanud nii parlamendi liikmetega koalitsiooni sees kui ka väljaspool koalitsiooni.
Mis puudutab koalitsiooni töörühma, siis tõesti, nagu võib-olla on kombeks, korraldavad poliitikud seda tööd eeskätt n-ö oma ringis, aga ekspertiisi kaasame loomulikult ka väljast. Näiteks ma ise olen sotsiaalministrina lauale toonud Ravimiameti seisukohti, erinevaid õiguslikke vaatenurki, ka varasemaid analüüse ja debatt on olnud selle võrra laiem. Mis puudutab konkreetseid seadusemuudatusi ja mõtteid, siis tegi sotsiaalkomisjon esimese kohtumise minu teada kõigi osapooltega koos, laua taga olid nii proviisorid kui ka apteekide ühendus. Kindlasti tuleb selliseid kohtumisi töö käigus teha ka hiljem, kui laual on mingid ettepanekud, et ka neid arutada ja kuulata, mida turuosalised nendest arvavad. Kutsusin eile omal initsiatiivil ministeeriumisse nii apteekide ühenduse, proviisorite koja kui ka apteekrite liidu. Kahetsusväärsel kombel tuli neist kohale 2/3 ehk proviisorite koda ja apteekrite liit. Tõsi, etteteatamisaeg oli lühike, aga paljuski seetõttu, et arutelude ajaline raam on olnud suhteliselt kiire. Tõsi on ka see, et nende enda ettepanek, see n-ö meediasse tulnud ettepanek, sai avalikuks alles esmaspäeva hommikul. Meil oligi soov seda ühiselt arutada, läbi rääkida, kuulata nende mõtteid ja kuulata ka just nimelt proviisorite mõtteid ja anda lisaks ministeeriumi ja Ravimiameti vaatenurk. Ma

arvan, et kui teeme neid töörühmi mitmes erinevas koosluses, formaadis, siis läheb see debatt väga laiali ja ülevaade, järjepidevus kaob võib-olla ära. Pigem on mõistlik teha neid üheskoos, kui laua taga on mõlemad osapooled, nii hulgimüüjate esindajad ehk apteegikettide esindajad kui ka proviisorite esindajad. Sellest oli minu ettepanek ka kannustatud.
Tõsi on ka see, et oleme eilse seisuga neile üle korranud, et meie soov kohtuda on endiselt jõus. Ministeeriumi ja Ravimiametiga on oodatud kohtuma kõik kolm suuremat ühendust. Tõenäoliselt võiks see toimuda järgmisel nädalal. Aga enne, kui uue aja välja pakun, oleks loomulikult hea teada, kas kõik osapooled on tulemas. Vastasel juhul ma võib-olla lihtsalt kuritarvitan teiste aega, kes sellest lühikesest etteteatamisajast hoolimata eile kohale tulid. Aga arutelu oli sellest hoolimata viljakas ja sisukas ning ma olen kindel, et kui arutelu mingil hetkel koalitsiooni töörühmast sotsiaalkomisjoni jõuab, saab see sealgi olema sisuline, sest teema on oluline. Apteegid ja ravimiteenus puudutab iga Eesti elanikku, puudutab tervishoiusektorit, puudutab ettevõtlussektorit, puudutab konkurentsiküsimusi. See debatt peab igal juhul olema laiapõhjaline.

11:36 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

4. 12:36 Apteegireform

11:36 Esimees Henn Põlluaas
Järgmisena küsib Signe Riisalo ja vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

11:36 Signe Riisalo
Aitäh, hea juhataja! Sotsiaalminister Tanel Kiik! Hea sissejuhatus teemasse on tehtud, apteekide teemal ka jätkan. Vastab tõele, et ravimiseaduse täiendav muutmine lähema kuue kuu jooksul on teoreetiliselt võimalik, aga täna me ei tea, kas seda muudetakse ja millisel kujul seda tehakse. Seega, teie juhitav ministeerium, selle ametnikud ja allasutused peavad tegema ettevalmistusi olemasoleva, kehtiva seaduse rakendamiseks. Apteegireformi ümber käivad diskussioonid, oletused on häirivad. Need on häirivad osapooltele, häirivad ka inimestele, kes soovivad apteegiteenust tarbida. Sellepärast ma tahaksin, et te selgitaksite, millised on need sammud, mida teie ja teie ametkond praegu teete. Millised riskid on kaardistatud, juhul kui apteegireform saab olemasoleval kujul teoks, ja kuidas nende riskide maandamisega on täna tegeldud? Seni oleme me aru saanud, et probleeme ei ole, apteegiteenuse osutamine jätkub ka reformi teostumisel. Äkki te kirjeldaksite seda tulevikku, kuidas reform teostub.

11:37 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Aitäh küsimuse eest! Mis puudutab riske, siis loomulikult esineb iga reformi puhul riske, nii ka praegusel juhul. Eeskätt oleme koostöös Ravimiametiga teinud laiapõhjalise kaardistuse, millised apteegid vastavad praegu Eestis 1. aprillil 2020 turuosalistele rakenduma hakkavatele nõuetele ja millised veel ei vasta ning kus on midagi vaja kohandada ja kus on vaja omandisuhteid muuta. Samuti oleme suhelnud proviisorite koja, apteekrite liidu ja apteekide ühendusega, et aidata hoogustada omavahelist koostööd just nimelt müügi- ja ostutehingute tegemisel. Reaalsus on see, et õiglase hinna määramine on osutunud takistuseks. Kui müüjate seisukohalt on õiglane hind kaks-kolm korda suurem kui ostjate vaates, siis – olles ka ise kunagi üsna mitu aastat kinnisvaravaldkonnas erinevate müügitehingute nõustamise ja läbiviimisega tegelnud – on väga raske kokkuleppele jõuda. Ja eks seda on näidanud ka need numbrid.
Täna, 1. novembri seisuga vastab täielikult apteegireformi nõuetele 173 apteeki, see on 35% kõigist apteekidest. Laiemalt vaadates on meil tegelikult veel ka proviisori osalusega apteeke – eelmistega kokku 210 –, millest osas tuleb teha väiksemaid kohandusi või muudatusi, et needki seadustega vastavusse viia. Põhiküsimus on tõesti selles, kas hulgimüüjad asuvad oma apteeke kohandama või nad ootavad ära koalitsiooni töörühma otsused ja teevad alles seejärel oma valiku. Riski seisukohalt ongi võib-olla keeruline see, kui neid taotlusi tuleb ühekorraga väga palju, näiteks lühikese perioodi jooksul viimase paari kuu sees 300 apteegi kohta, kelle puhul on vaja tegelda kas nende tegevuse lõpetamise, omandisuhte muutmise või uue apteegi asutamisega. Siis tekib muidugi küsimus, kas me jõuame selle

haldussuutlikkuse seisukohalt ära teha.
Ma olen siin ühe võimaliku lahendusena välja pakkunud selle, et teha üleminek võib-olla etapiviisil, näiteks regioonide kaupa: otsustada, kas alustada maapiirkondadest ning seejärel võtta ette linnad ja erineva suurusega asulad või toimida geograafiliselt, lähtudes maakondadest. See aitaks üleminekut sujuvamaks muuta, aitaks keskenduda konkreetsele piirkonnale, sealsetele vajadustele. Seda tööd oleme täna ka teinud. Sotsiaalministeeriumi esindajad on kohtunud mitmete vallajuhtidega. Olen ka ise olnud kirjavahetuses, suhtluses nii Saaremaal, Harjumaal, Kagu-Eestis kui ka mitmel pool mujal, alles eile olin Mustvees. Ehk mõte on selles, et ülemineku sujuvamaks muutmiseks oleks selline etapiviisiline lähenemine võib-olla parem. See aitaks tagada ka Ravimiameti mõistlikumat halduskoormust, annaks võimaluse kõiki avaldusi kvaliteetselt ja põhjalikult kontrollida, et kes on siis n-ö asutajad ja kes on omandisuhte muutjad. See aitaks tagada ka seda, et apteegiteenus poleks üleminekuperioodil kusagil häiritud, vaid see üleminek oleks sujuv. See on üks võimalik ettepanek, mida me kindlasti arutame ka täna koalitsiooni töörühmas.

11:40 Esimees Henn Põlluaas
Täpsustav küsimus, palun, Riina Sikkut! Vabandust, Signe Riisalo!

11:40 Signe Riisalo
Aitäh! Ministrina olete te üsna ebamugavas positsioonis. Te peate tegema kõik endast sõltuva reformi läbiviimiseks ja samal ajal näeb koalitsioon, kuhu kuulub ka teie enda erakond, vaeva selle nimel, et ravimiseadust veel kord muuta. Hämmastav on see, et selgeid seisukohti kuuleme ainult meedia vahendusel ning sedagi tegelikult erialaühingute ja teenuseosutajate, ettevõtjate, apteekrite, proviisorite poolelt. Äkki oleks mõistlik, kui avalikkusele annaks sisukamaid selgitusi ka valitsusliikmed? Seda ühe külje pealt. Ja teise külje pealt: mis hinnangu te üldse annate sellisele olukorrale, kus inimesed on täiesti segadusse aetud? Ja nüüd ei räägi ma, eks ole, mitte apteekritest, proviisoritest, ketiapteekidest ega hulgimüüjatest, vaid lihtsalt inimestest, kes mõtlevad, kas nende koduapteek jääb lahti, kas nad saavad oma ravimid kätte, kas hind muutub, kas kättesaadavuses tekib tõrkeid jne.

11:41 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Aitäh küsimuse eest! Erinevaid selgitusi, erinevaid kommentaare, erinevaid intervjuusid olen ma sel teemal andnud ametisse astumisest alates. Kui need pole olnud piisavalt selged, siis eks püüan olla konkreetsem. Aga tõsi on ka see, nagu viitasin – kuna hetkel on koalitsioonis need teemad laual, neid arutatakse –, et koalitsioonilepingus pole ühtegi sõna ega lauset ei ühes ega teises suunas selle kohta, mida täpselt apteegireformiga tehakse. Eks seetõttu ole täna ka väga raske sajaprotsendiselt öelda, mis seis meil 2020. aasta aprillis olema saab.
Küll aga kinnitan – mis puudutab inimesi –, et apteegiteenus saab edaspidigi olema üle Eesti tagatud. See on kõigi turuosaliste huvides. Ma arvan, et selline hirmutamine või selline alusetute murede külvamine, nagu läheks nüüd üle riigi sadu apteeke kinni – no ei lähe –, seda ma tõesti ei usu. Sest väga lihtne loogika ütleb, et tänastel proviisoritel on huvi apteeke rajada ja omada, hulgimüüjatel on huvi ravimeid turustada, pakkuda neid ka tulevikus kas siis proviisoriapteekides või endale kuuluvates apteekides. Tervishoiusektoril, ministeeriumil on huvi. Parlamendil on huvi, et ravimiteenus oleks kättesaadav, apteegiteenus oleks kättesaadav. Inimestel, kohalikel omavalitsustel on huvi. Turul ei ole ühtegi osapoolt, kes tegelikult võidaks sellest, kui peaks toimuma mingisugune suuremat sorti sulgemine. See on ka põhjus, miks ma väidan veendunult, tuginedes puhtalt nii loogikale kui ka erinevatel kohtumistel saadud infole, et sellist laussulgemist ei tule.
Nagu ma ütlesin, peetakse koalitsiooni töörühmas erinevate muudatuste, erinevate küsimuste arutelul silmas eeskätt seda, et ravimiteenuse kättesaadavus oleks tagatud ka tulevikus. Oluline pole mitte ainult apteekide koguarv – täna on neid üle Eesti ligi 500 –, vaid oluline on ka nende geograafiline jaotus. Kui mõnes suuremas keskuses jääb tõesti kas üleminekuperioodil või jäädavalt mõni apteek vähemaks, siis selle tagajärjel ravimite kättesaadavus tegelikult ei halvene. Küll aga on oluline see, et väiksemates omavalitsustes, väiksemates piirkondades oleks apteegiteenus tulevikus tagatud. Täna on suurusjärgus 2/3 sealsetest apteekidest proviisorite osalusega. Juba see näitab, et üleüldine geograafiline pilt on päris hea ehk et põhiliselt asuvad nõuetele mittevastavad apteegid linnades, suuremates keskustes.
Me vaatame koos Ravimiametiga pidevalt eraldi ka neid piirkondi, neid kohti, kus on haruapteegid, neid kohti, kus asuvad tänastele hulgimüüjatele kuuluvad apteegid, ja otsime proviisoreid, kes sooviksid

sinna apteegi rajada. Neid on personaalselt teada juba väga palju. Loomulikult tuleb seda tööd teha nii koalitsiooni töörühma arutelude ajal kui ka hiljem, sõltumata sellest, millised on konkreetsed otsused, mis langetatakse valitsuskoalitsiooni töörühmas ja mida hiljem arutatakse parlamendisaalis, ning sellest, milline on lõplik kompromiss või otsus, mis siit majast välja läheb.

11:44 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

11:44 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Riina Sikkuti küsimusele vastates ja ka varem avalikkusele olete ministrina jätnud mulje, et olete kindlasti selle reformi pooldaja, milles siin aastaid tagasi kokku on lepitud, ja et selle võiks nagu ellu viia. Vähemalt teie sõnavõtud peegeldavad seda. Te olite väga optimistlik ka kirjeldades seda kohtumist, kuhu üks justkui kompromissettepaneku tegija kohale ei tulnud, ja olite väga positiivne, et arutelu oli viljakas. Ma julgen selles kahelda, sest mul õnnestus näha üht intervjuud, mille härra Danilov televisioonis andis, ja sealt jäi mulle mulje, et neil ei ole mõtet ministeeriumisse minna, kui ministeerium tahab arutada seda, kuidas olemasolevat seadust ellu viia. Tekib küsimus, kas te olete väga sinisilmne või tehakse need otsused kuskil mujal. Ja seetõttu tekib kahlus, et see, mida te nagu kehastate või ühiskonnale välja näitate, ei vasta päriselt tõele.
Üks müüt, mida avalikkuses levitatakse ja millega hirmutatakse, on see, et apteekide kättesaadavus väheneb. Kui võrdleme ennast kas või naabritega, siis võime öelda, et kättesaadavuse poolest on meil apteeke soomlastest tihedamalt pea kaks ja pool korda. Neil on seal 6000 elaniku kohta üks apteek, meil on siin 2700 elaniku kohta üks apteek. Kui see reform teoks saab ja tõepoolest on situatsioon selline, nagu meile öeldakse, et uusi apteeke ei avata, sest need ei müü – st ühtesid ei ole võimalik avada, sellepärast et need ei müü, ja teisi ei saa veel avada, sest apteeki pole mõtet teha sinna, kus see praegu juba olemas on –, siis mitu kohta Eestis, mitu väikekohta või asulat jääb apteegist ilma? Millises konkreetses paikkonnas me muutume kättesaadavuselt Euroopa keskmisest halvemaks?

11:46 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Aitäh küsimuse eest! Küsimusi oli mitu, alustan järjest. Mis puudutab kohtumist, eile toimunud arutelu, siis sarnaselt kõigi teiste ministeeriumis peetavate aruteludega oli see loomulikult sisukas, loomulikult oli laual palju ettepanekuid. Härra Danilov, kes tõesti on meedias seda teemat kommenteerinud, teatavasti kohtumisel ei osalenud. Seetõttu on tema hinnangut kohtumise viljakuse kohta keeruline aluseks võtta. Tõsi on ka see, nagu varem ütlesin, et kui on soov leida mõistlik kompromiss, ühisosa, siis seda saab kõige paremini teha ühiselt laua taha maha istudes, mitte pressiteateid vahetades. Nii et minu koostööettepanek kõigile osapooltele on endiselt jõus.
Mis puudutab Eestit, siis tõsi, nagu te viitasite, on meil ühe elaniku kohta oluliselt rohkem apteeke kui Soomes, Baltikumis tervikuna on see tegelikult nii. Võib-olla on see geograafiline eripära, võib-olla on siin muud põhjused. Apteegiteenuse kättesaadavuse mõõdupuu ei ole kindlasti see, et kõik 490 apteeki peavad olema igavesest ajast igavesti Eestis alles. Mõõdupuu on tõesti pigem geograafiline paiknemine. Oleme koostöös Ravimiametiga selle kaardistuse teinud. Nagu varasemalt viitasin, on meie eesmärk ja siht selgelt see, et sõltumata sellest, millisel kujul see reform ellu viiakse, lähtume täna kehtivast seadusest. Kui tuleb muudatusi, tuleb lähtuda neist. Siis oleks apteegiteenus üle Eesti tagatud ega tekiks selliseid halle laike, kus kättesaadavus halveneb.
Oleme arutanud ka võimalusi, kuidas tagada ravimite kättesaadavus näiteks haiglavõrgu kaudu. Ühe võimaliku muudatusena võiks mingites erandolukordades Ravimiameti loal anda haiglatele õiguse ravimeid vajaduse korral jaeväljastada. Selliseid mõnes mõttes piirkondlikke eripärasid tuleb kindlasti arvesse võtta, geograafilist jaotust tuleb arvesse võtta, aga öelda, et selles konkreetses piirkonnas me näeme ette, et seal apteeki olema ei saa – selliseid piirkondi ei ole. Pigem näeme neid piirkondi, kus täna veel nõuetele vastavaid apteeke ei ole ning kus on vaja proviisorapteeke kas juurde rajada või siis olemasolevat omandisuhet muuta. Ja näeme seda, et valdavas osas Eestis on täna selle 173 apteegi näol ravimite kättesaadavus siiski juba tagatud, aga see töö, nagu öeldud, jätkub kindlasti 2020. aasta aprillini ja ka edaspidi, kuna ükski reform ei saa läbi sel hetkel, kui üleminekuperiood lõpeb. Tööd ravimite kättesaadavuse, hinnapoliitika, konkurentsi, läbipaistvuse ja kõige muu sellega seonduva osas jätkub kindlasti nii mulle kui ka mu järeltulijatele.

11:49 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

5. 12:49 Valitsusliikmete valetamine

11:49 Esimees Henn Põlluaas
Läheme järgmise küsimuse juurde. Jaak Juske küsib ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

11:49 Jaak Juske
Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Oktoobri keskpaigas avalikustas haridusministeerium üpris ootamatult lasteaedade õppekava uue versiooni. Kui oma ala eksperdid seda üpris tagurlikku dokumenti teravalt kritiseerima hakkasid, teatas minister Mailis Reps, et tema ei ole selle paberiga tutvunud, tema pole seda paberit lugenud. Seejärel aga selgus, et ta on sellelesamale dokumendile ise eessõna kirjutanud. Tänaseks on ka ministeerium kinnitanud, et tõepoolest, haridusministeerium on selle kontseptsiooni ise tellinud. On selge, et minister Reps on avalikkusele vassinud ja valetanud. Härra peaminister, hiljuti viisite te Kadriorgu ühe oma valitsuse liikme lahkumisavalduse, mis oli väga kiiduväärt samm. Siit ka minu küsimus. Millal te, härra peaminister, sõidate Kadriorgu, et viia sinna haridus- ja teadusminister Mailis Repsi lahkumisavaldus? Ma palun väga konkreetset vastust.

11:50 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, hea küsija! Minul ei ole haridus- ja teadusminister Mailis Repsi avaldust lahkuda oma ametikohalt.

11:50 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Jaak Juske täpsustav küsimus, palun!

11:50 Jaak Juske
Austatud härra peaminister! Siis ma küsin uuesti konkreetselt, et kas te peate õigeks, et teie valitsuse minister proua Reps on avalikkusele sel teemal valetanud, ning kas te eeldate ja ootate temalt lahkumisavaldust.

11:51 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! No läheme siis selle juhtumi sisu juurde. Ma saan aru, et jutt käib alushariduse õppekava, ütleme, reformist või uue õppekava väljatöötamisest. Minu teada on üks ettepanek välja töötatud. Selle peale on haridus- ja teadusminister palunud oma ala ekspertidelt alternatiivset lähenemist, alternatiivset ettepanekut. Ja nüüdseks on minu teada Haridus- ja Teadusministeeriumis mõlemad ettepanekud kokku pandud, et töötada nende põhjal välja kolmas ettepanek. Ma olen ministri käest küsinud, kui kaua see töö võiks aega võtta. Ta arvab, et see võtab aega päris pikalt, mitte nädalaid, vaid kuid, võib-olla läheb veel pikemalt. Kui te nüüd küsite, kas keegi on valetanud dokumendi projektile või lõppdokumendile mingisuguse sissejuhatava teksti kirjutamise kohta, siis ei, mul ei ole küll mingit teadmist, et Mailis Reps oleks valetanud. Kui te küsite, kas ma plaanin tema avalduse Kadriorgu viia, siis vastus on, et ei plaani.

11:52 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

11:52 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Minu küsimus on ajendatud hea kolleegi küsimusest. Mulle jäi mulje, et kui me teeksime Mailis Repsile ettepaneku see avaldus valmis kirjutada, siis te viiksite selle Kadriorgu. Aga nüüd ma sain aru, et te ei plaani seda viia isegi juhul, kui Mailis Reps selle avalduse kirjutab. Ilmselt ei saa te kontekstist aru. Kui ühiskonnas käib väga suur debatt erinevate teemade üle – laste alusharidus on kindlasti üks oluline teema, mida on vaja arutada –, siis on eriti oluline, et ministrid oleksid adekvaatsed ja annaksid ausaid vastuseid. Kui minister ütleb, et ta ei ole

selle dokumendiga tutvunud või et ta ei ole selle dokumendiga tegelenud, ja hiljem selgub, et tegelikult on ta ise seda nn ekspertiisi soovinud ja kirjutab sellele ka veel eessõna, siis on see väga halb märk. See näeb väga halb välja. Teie, peaminister, peate sellega nõustuma. Tegelikult tekitab see meil siin saalis tunde, et selline valetamine ja vassimine muutub lihtsalt normiks. See on väärtus omaette, mida tuleb kaitsta. Ja teie olete sel juhul asunud seda väärtust täna kaitsma.
Aga küsimuse tahaksin ma esitada võib-olla natuke südamelähedasema valdkonna kohta ja see puudutab põllumajandust. Põllumeeste sõnul käis auväärt maaeluminister härra Järvik terve suvi mööda põlde ja ettevõtteid ringi ning ütles, et üleminekutoetused on eelarvestrateegias täismahus olemas ja need tulevad. Nüüd, kui oleme eelarve kätte saanud, siis, kasutades väljendit, mida siin auväärt rahandusminister kasutas, kukkusid toetused kahe laua vahele. Seda raha ei ole. On ainult 5 miljonit. Kui minister on niimoodi käinud ja öelnud, et see raha on olemas, siis kuidas teie peaministrina sellesse suhtute? Mart Järvik on selles küsimuses ju tegelikult põllumeestele valetanud.

11:54 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, härra Kruuse! Teiega on alati huvitav debateerida ja seda väga erinevates valdkondades. Tuleme siis teie jutu alguse juurde. Tõesti, on kaks võimalust, kuidas peaminister saab ministri avalduse Kadriorgu viia. Te kindlasti teate neid hästi. Üks on see, kui on minister ise soovib tagasi astuda, ja teine on see, kui peaminister viib omal initsiatiivil presidendile ettepaneku, et minister ametist vabastada. Mina vastasin härra Juske küsimusele, et minul ei ole Mailis Repsi avaldust, milles ta enda soovil sooviks valitsusest lahkuda. See oli härra Juske esimene küsimus. Tema teine küsimus oli, kas mul on omal initsiatiivil plaanis viia Kadriorgu avaldus ministri vabastamiseks haridus- ja teadusministri ametikohalt, ja ma vastasin, et ei ole. Te panite kokku keerulise konstruktsiooni, aga ma püüdsin selle nüüd lihtsalt uuesti lahti harutada.
Siis tegite te väga huvitava ülemineku ja ütlesite, et tulete endale südamelähedasema teema juurde, milleks kahtlemata on, arvestades teie tõsist kogemust, põllumajandus- ja maaeluvaldkond. Mulle tuli selle peale kohe meelde Eesti kirjandusklassika. Tegelikult on ju haridus ja põllumajandus väga tugevasti seotud. On ju sõidetud haridust omandama ka Eestist väljapoole, et saada heaks põllumeheks. Nii et nende valdkondade seos teie küsimuse puhul on täiesti tugevalt olemas ja minu meelest on see adekvaatne.
Nüüd, see 5 miljonit, millest te räägite. Teil on täiesti õigus. Ma kohtusin põllumajandusorganisatsioonide juhtide esindajatega. Ega ma ei saa öelda, et mul oli neile häid uudiseid: jah, *top-up*-toetused, üleminekutoetused, näete, on võimalik maksta välja maksimumtasandil. Nagu me hetkel teame, on 2020 viimane aasta, kui neid saab maksta, sest uut MFF-i ei ole veel kokku lepitud ja ei ole teada, mis saab *top-up*-toetustest edasi aastatel 2021–2027. Aga hea uudis oli see, mida ma ütlesin ja mida ka põllumajandusorganisatsioonide esindajad ütlesid, et mõnda aega – mina teadsin, et see oli kaks aastat, aga nad parandasid mind, see oli lausa kolm aastat – enne 2007. aastat oli selle rea peal null. Null! Eesti riik ütles meie põllumeestele: null eurot *top-up*-toetusi. 2017 teatavasti olukord muutus, tuli maksimum, 2018 tuli maksimum ja 2019 tuli maksimum. 2020. aasta kohta on Riigikogu palge ette toodud eelarve, milles on 5 miljonit. See ei ole maksimum, aga see on parem kui null. Nii et eks me kõik oleme õppinud ka enda või teiste vigadest.

11:57 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

---

6. 12:57 Mart Järviku parteiline sekkumine toiduohutusse

11:57 Esimees Henn Põlluaas
Järgmisena on taas Urmas Kruusel võimalus esitada küsimus ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

11:57 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Te olete kindlasti viinud ennast kurssi sellega, et Euroopa veterinaar- ja toiduohutussüsteem on väga oluline süsteem kogu Euroopa jaoks. See puudutab nii ettevõtete eksporti toetavat toiduohutust kui ka nn riigisisese tarbimisega seotud toiduohutust.

Sellel toiduohutusel on paar olulist nurgakivi. Üks nurgakivi on see, mis on seotud selle läbipaistvuse ja sõltumatusega, ning teine nurgakivi on seotud teaduse ja teadmistepõhiste regulatsioonide ja ekspertiisiga. Selle suve listeeriaskandaalis on esile kerkinud üsna selline, minu arvates omapärane ja ohtlik tendents, mille korral minister Mart Järvik on ühelt poolt avalikkusele kirjeldanud seda protsessi omamoodi, jättes mõned asjad enda teada. Võiks öelda, et tegemist on sulaselge valetamisega, kui kommenteerida mõnes mõttes ka ajakirjanduse väljauuritud fakte. Ja teine osa on seotud sellega, mis puudutab parteilist, sõna otseses mõttes parteilist juhtimist. Ükski minister ei saa olla mikrobioloog ja isegi kui oleks, siis ei tohiks ta sellisel kombel süsteemi sisse pugeda. Mina tahaksin teie kui peaministri käest teada, miks see nii on. Miks ma seda teie käest küsin? Sellepärast, et Mart Järvik ei ole väga aldis Riigikogu liikmete küsimustele vastama ja leiab sellele erinevaid juriidilisi põhjendusi. Aga teie siin oktoobrikuisel pressikonverentsil ütlesite, et teete selle asja endale kindlasti selgeks ja küsite välja ka kirjavahetuse, mille kohta avalikkuski on soovinud teavet saada. Kas te olete sellega tegelenud ja kas te olete jõudnud samale järeldusele nagu näiteks "Pealtnägija" või muu ajakirjandus, kus on esitatud selged viited sellele, et Mart Järvik on oma väljaütlemistes olnud vassiv ja avalikkusele valetanud, väites, et ta ei olnud nende asjadega kursis ja puutus selle teemaga kokku alles maasikaturul?

11:59 Peaminister Jüri Ratas

Toote oma lõpulausega siia vihmasesse sügisesse ilusa meenutuse maasika-aastast, aga see selleks. Mis on minu arvates peamine? Peamine on see, et tagatud oleks toiduainete ohutus nii tööstuses kui ka kaubandusvõrgus ning et müüdav toit oleks kõigile ohutu. See on see, ma arvan, millest me peame lähtuma. Ma olen täna suhelnud ka näiteks VTA juhiga ja nad on teatud kaasuse puhul kehtestanud niisuguse nulltolerantsi. Ma arvan, et see on ääretult õige suhtumine, ja ma kindlasti kiidan neid selle eest.

Teiselt poolt ütleb meie rahvatarkus, et valel on lühikesed jalad. Nüüd, teie küsimus on seotud sellega, kas üks või teine pool on vassinud – te vist kasutasite sellist sõna. Te viitasite rahvusringhäälingule, viitasite "Pealtnägijale". Neid intervjuusid maaeluministriga on minu meelest olnud rohkemgi. Üks oli isegi, kui ma ei eksi, "Esimeses stuudios", millega samuti kaasnes ühiskonnas poleemika, et kas ta ütles seal õigesti või ütles ta valesti. Ma ütlen teile niiviisi, et täna mulle teadaoleva info põhjal ei saa ma anda hinnangut, kas ta on valetanud. Iga minister peab suutma oma haldusala küsimusi veenvalt ja ammendavalt avalikkusele ja loomulikult Riigikogu liikmetele selgitada. Olen nõus, et kõnealuses juhtumis on endiselt üleval mitmeid küsimusi, millele maaeluminister Mart Järvikul tuleb anda selged ja põhjalikud vastused. Minister on ise väljendanud rahulolematust oma valitsusalas toimunud info liikumise üle ja ma väga loodan, et need probleemid on praeguseks osapoolte koostööna omavahelises suhtluses lahendatud.

Te tõite ridade vahel välja ka Riigikogu liikmete küsimisvõimaluse. Ma arvan, et tegelikult pidasite te silmas oma teabenõuet, mille te esitasite ja mille kohta öeldi, et sellele vastama ei pea. Ma lähen sellest teile kõige armsamast valdkonnast, põllumajandusest, korraks juriidilisse valdkonda. Kas see ei olnud mitte Riigikogu liige härra Ossinovski, kelle kaasuse põhjal see teabenõudelahend ühel hetkel üldse tuli? Mina ütlen ausalt, et minu meelest võiks Riigikogu liige küll teabenõudeid esitada. See on minu enda seisukoht. Ju siis tuleb teatud seaduse regulatsioone muuta.

12:03 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Helle-Moonika Helme, palun!

12:03 Helle-Moonika Helme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud peaminister! Urmas Kruuse on unustanud selle, kuidas tema ise võttis kaheksa kuud maaeluministri ametis olnuna maha VTA peadirektori Ago Pärteli, ajades tema kaela oma tegematajätmised ja otsustamatuse seakatkuga võitlemisel. Maaeluminister Urmas Kruuse käskkirjaga 2016. aastal ametist vabastatud Veterinaar- ja Toiduameti pikaaegne peadirektor Ago Pärtel nimetas Urmas Kruuse tegevust kõrgel tasandil ärapanemiseks. Ja minu küsimus on, et äkki te annate hinnangu, kas ka Urmas Kruuse ei sekkunud oma alluvuses oleva ametkonna tegevusse parteiliselt. Võite vastata "jah" või "ei" või pikemalt.

12:03 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt sellest parteilisest sekkumisest või erakondlikust sekkumisest. Ma küsisin täna ka VTA juhi käest, kas praegune minister on kuidagi – ma ei tea, küsisin konkreetselt – poliitiliselt öelnud, et seda kaasust ei tohi uurida või, ma ei tea, see tuleb panna pausile. VTA vastus oli, et seda ta ei ole öelnud. Seda ta ei ole öelnud. Tõesti, minister on küsinud väga palju küsimusi, võib-olla rohkem kui eelmised ministrid, võib-olla väga detailseid küsimusi, aga seda ministrile ette heita, et ta küsib oma valdkonna kohta, minu meelest ei saa.
Nüüd, vastates teie küsimusele härra Urmas Kruuse ametiaja kohta – mina ei olnud siis peaminister. Kas ta sekkus Reformierakonna, ma ei tea, tagatoa sunnil või, ma ei tea, peaministri sunnil või oli seal tõesti mingeid rikkumisi, miks ameti juht pidi lahkuma, selle kohta mul kahjuks täna teile infot anda ei ole. Aga kui teil on huvi, siis ma võin paluda, et uuritaks, mis põhjusel toonane VTA juht ametist lahkus või oli sunnitud lahkuma.

12:05 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Urmas Kruuse, täpsustav küsimus, palun!

12:05 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Mul on väga hea meel, et te sellele küsimusele vastasite! Aga eelmise küsimusega seoses tahaksin ma saada selgust järgmises asjas: kas teil hetkel puudub Mart Järviku kohta informatsioon, mille te pressikonverentsil lubasite välja selgitada, ja te ei ole jõudnud nii kaugele, et otsustada ja aru saada, kas Mart Järvik on valetanud, või te selle teemaga rohkem ei tegele ja murrate oma lubadust, mille te valitsuse pressikonverentsil avalikult andsite? Helle-Moonika Helmele ja ka auväärt peaministrile võiks öelda selgituseks, et VTA juht ja lisaks temale ka Vireeni juht lahkusid ametist seetõttu, et nad tegelesid just nimelt valetamise ja arvete võltsimisega. Seal ei tekkinud küsimustki. Aga ma ei ole märganud, et tänane valitsus suhtuks valetamisse nii, nagu suhtuti tollel ajal, Taavi Rõivase valitsuse ajal. Ma tahaksin selgituseks öelda seda, et kriisi ja taudi ajal peavad läbipaistvus ja selgus olema absoluutsed ja sajaprotsendilised. Selle tõttu on ka meie küsimused valetamise kohta võib-olla nii sagedased – et mitte ära rikkuda Eesti eksportijate võimalusi ükskõik millisel Euroopa või kolmandate riikide turgudel. Kui tekib arusaam, et ministril on võimalik analüüse mõjutada, siis tähendab see seda, et meie toiduohutuse usaldusväärsus satub löögi alla. Kas auväärt peaminister kavatseb täita oma lubaduse, mille ta andis avalikkusele oktoobrikuisel pressikonverentsil?

12:07 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ei, ma arvan, et me teeme kõik selleks, et ei oleks valet ja valetegusid ega füüsilisi või vaimseid vägivallategusid. Selleks tuleb teha kõik. Ja selles mõttes on teil õigus, et kui selliseid asju juhtub, võib meie eksport eri valdkondades sattuda selgelt, nagu te ütlesite, löögi alla. Hetkel te räägite VTA-st, aga kindlasti on neid valdkondi, kus selliseid halbu juhtumeid on juhtunud, palju rohkem – ma ei tea, olgu see majandussektor, EAS-i sektor jne.
Nüüd sellest, mida oktoobris pressikonverentsil küsiti. Põhimõtteliselt küsiti seda, kas härra Järvik "Esimeses stuudios" valetas või mitte. Ma olen võtnud selle vastuse välja ja loen selle teile ette. Ministri tsitaat on järgmine: "Mina ei ole selliseid proovi vastuseid näinud, kus on viiekordselt ehk 500 ühikut, nagu te praegu väidate." Ja siis ta lisab: "Minule helistas õhtul peale tööd, vist oli kella 6 paiku, asekantsler, kes väitis, et tõenäoliselt on proovides leitud uusi jälgi. Rohkemat ma ei tea. Ma olen õnnelik, et mulle sellest teatati, sellepärast kui märtsikuus alanud *case* käis välja juba augustikuuni, siis mina kuulsin sellest asjast esimest korda üldse ministeeriumis. Mina ei tea, kas minuga või minul see info (Ma lisan, et mõeldud on infot listeeriabakteri ja tehase probleemide kohta. – J. R.) puudus ja millegipärast seda infot edasi ei antud." See on see lause, ma saan aru, mille põhjal hakati pärast "Esimest stuudiot" küsima, et kas ta on valetanud või mitte. Ma olen seda lauset oma arust nüüd umbes kümme korda lugenud ja pean tunnistama, et päris keeruline on aru saada, mida täpselt mõeldi, mis õhtut mõeldi jne.
Ma ütlen, et see listeeriabakteri kaasus on väga tõsiselt võetav. Paljud inimesed on saanud tervisekahjustusi. Minu teada, VTA infole tuginedes, on 2017 ja 2018 olnud ka surmajuhtumeid. Nii et nagu ma teile, härra Kruuse, esimese küsimuse puhul vastasin, peab minister andma selles asjas lisavastuseid avalikkusele ja loomulikult ka Riigikogu liikmetele.

12:10 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

---

7. 13:10 Apteegireform

12:10 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine, seitsmes küsimus on Jevgeni Ossinovskilt. Vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

12:10 Jevgeni Ossinovski
Austatud minister! Peaminister just ütles, et valel on lühikesed jalad. Mis puudutab ravimipoliitikat, siis siin on valel mitte ainult jalad üsna pikad, vaid ka taskud päris sügavad. Kui selle teema juurde natuke kaugemalt tulla, siis tsiteerin Riigikontrolli 2012. aasta auditit. Riigikontroll nimelt leidis, et "praegune ravimituru korraldus ei ole selline, mis tagaks ravimite optimaalse hinna ja kättesaadavuse patsientidele". Ja loomulikult, et konkurents reaalselt toimiks ehk siis patsient saaks ravimeid võimalikult parima hinna eest, peab apteekidel – tsiteerin taas – "olema ravimite sisseostul võimalus valida mitme hulgimüüja vahel". Seda võimalust, nagu me teame, praegu ei ole, kuna kaks magnaati on ligi 400 miljoni euro suuruse turu omavahel kenasti ära jaganud, teenides Eesti patsientide pealt hiigelkasumeid.
Et asi on patsiendi seisukohast hapu, kinnitab auditis toodud fakt, et haiglaapteek, mis ei müü ravimeid patsiendile, vaid varustab haiglat, saab ravimeid keskmiselt ligi 10% soodsamalt kui jaeapteegid. Ja seda vaatamata asjaolule, et jaeapteegid tegelikult ostavad palju suuremaid koguseid. Ja põhjus on muidugi ilmselge: haiglaapteegid ostavad ravimeid hankega ning see on üks väheseid kohti ravimiturul, kus konkurents hulgimüüjate vahel ka reaalselt toimib. Sellest me võime järeldada, et patsiendid maksavad ravimite eest apteegis vähemalt 10% rohkem, sest hulgimüüja küsib kõrgemat hinda. Ja see tähendab, et patsiendid maksavad meil kümneid ja kümneid miljoneid ülemäärast hinda, mille põhjuseks on konkurentsi puudumine hulgimüüjate vahel.
Selles kontekstis on loomulikult mitte ainult kummastav, vaid väga häiriv, et mõni kuu enne selle olukorra muutumist patsiendile soodsamaks on avatud arutelu, et survele alludes seda reformi muuta. Ma ei küsi, miks te seda teete, sest see vastus on selge: see on poliitiline korruptsioon. Aga küsimus on mul väga lihtne. Te viitasite ka täna siin korduvalt seaduslike institutsioonide välisele koalitsiooni töörühmale, kes seda küsimust siis otsustab. Kas te võiksite Eesti demokraatia ajaloo huvides nimetada kõik üheksa liiget, kes sellesse töörühma kuuluvad?

12:12 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan küsimuse eest! Alustame siis algusest. Hetke seisuga ei ole apteegireformi osas – ma ei väsi seda kordamast – ühtegi otsust veel langetatud. Ja kui me räägime otsuste langetamisest, siis koalitsiooninõukogus moodustatud töörühm saab loomulikult teha vaid n-ö koalitsiooni pinnal otsuse, seadusi muudab Eestis siiski parlament. Kindlasti tulevad debatid sotsiaalkomisjonis ja ka parlamendi suures saalis, juhul kui ühte, teist või kolmandat seadusesätet muuta soovitakse.
Mis puutub töörühma, siis põhiosas on sellesse kuulunud osa sotsiaalkomisjoni liikmeid ja mõned ministrid. Miks ma väldin siin neid nimeliselt nimetamast, on seepärast, et koosseis on mõnevõrra vahetunud. Pigem on olnud kokkulepe, et iga osapool saadab laua taha kolm, äärmisel juhul neli esindajat. Oleme seda arutanud erinevates kooslustes, iga kord ei ole liikmeskond kattunud. Ma ei taha kellelegi liiga teha või kedagi esile tõsta. Loomulikult on seal sotsiaalkomisjoni esimees, loomulikult on seal sotsiaalminister, loomulikult on seal teisi ministreid ja sotsiaalkomisjoni liikmeid ja ka muid inimesi. Tegu on parlamentaarse demokraatia puhul tavalise koalitsioonis loodava töövormiga, mida eelmine valitsus teatavasti ka väga edukalt praktiseeris erinevate küsimuste lahendamiseks. Lihtsalt ei ole mõeldav, et iga teema käsitlemine algab ja lõpeb koalitsiooninõukogus, mis teatavasti – ma räägin informaalsetest organitest – samuti ei ole seadusandlik organ, vaid on selline parema töörütmi ja parema koostöö tagamiseks loodud ühendus. Sisult on see igati läbipaistev, kuna selle koosolekute toimumise fakt ja see, mis otsuseid vastu võetakse, saab ka avalikkusele teatavaks. Samamoodi on selle koalitsiooni töörühmaga.

12:14 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Täpsustav küsimus, Jevgeni Ossinovski, palun!

12:14 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Ei saa vastusega kahjuks rahule jääda. Küsimus on selles, et loomulikult on poliitilistel jõududel ja poliitikutel võimalik omavahel mitmesuguseid koosolekuid korraldada. Lihtsalt, nagu te olete siin ka täna korduvalt öelnud ja varem avalikult korranud, põhiline rõhk võimalike muudatuste läbirääkimistel on sellel töörühmal. Ütlesite ka täna seda korduvalt, mitu korda. Muu hulgas on üllataval kombel läinud nii – ja see kinnitab, et tegemist on poliitilise korruptsiooniga –, et ketid enam ei viitsi ministeeriumiga seda küsimust arutada, nad saadavad muudatusettepanekud oma ärihuvide kaitseks otse koalitsiooni töörühmale. Me oleme näinud erinevaid meiliaadresse, kellele need saadetakse.
Ma arvan, et see on tegelikult väga tõsine küsimus. See, kuidas seda muudatust praegu tehakse, on väga hämar. On väga hämar, et osa inimesi tunneb ühel hommikul end emotsionaalselt ülesköetuna ja nad tahavad annetada mõnele erakonnale näiteks 100 000 eurot. Ja seda küsimust veavad eest inimesed, kel pole sotsiaalkomisjoni ega ravimipoliitikaga mingit kokkupuudet, aga ometi nad esitavad väga hästi äraõpitult ühe osapoole huvisid esindavaid väiteid. See kõik tekitab väga sügavaid kahtlusi. Selles mõttes on siiski väga oluline, et avalikkusel oleks teada, millised inimesed selle otsuse ettevalmistamisel osalevad, enne kui see jõuab Riigikokku, seadusandliku organi menetlusse. Muid põhjusi peale ärihuvide kiiva kaitsmise seda arutelu pidada ju tegelikult ei ole. Seega ma kordan oma küsimust. Palun nimetage need isikud, kes viimasel korral sellesse 3 + 3 + 3 töörühma kuulusid! Teie erakonnast kahte me teame, te neid nimetasite, Isamaast me teame Priit Sibulat ja EKRE-st teame Moonika Helmet. Palun nimetage ülejäänud liikmed!

12:16 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Aitäh küsimuse eest! Pean täiesti ausalt tunnistama, et see, kes täpselt täna õhtul koalitsiooni töörühmas osalevad, on mulle teadmata. Eelmistel kordadel on lisaks nendele nimetatutele vahelduva eduga, vastavalt oma töögraafikule ja muudele võimalustele – kas nad on Eestis viibinud või välismaal olnud – panustanud näiteks rahandusminister, välisminister ja haridus- ja teadusminister. See ei ole mingi saladus, need koosolekud on reeglina avalikud olnud. Seal on reeglina ka ajakirjandus kohal olnud ja tihtipeale nii enne kohtumist kui ka pärast kohtumist kommentaare saanud. Midagi läbipaistmatut siin kindlasti ei ole. Ja näiteks härra Espenberg on sotsiaalkomisjoni liikmena samuti laua taga olnud. Tegelikult on iga erakond saanud vastavalt sellele, kellel on parasjagu olnud võimalik arutelul osaleda, kohal olla. Loogiline kokkulepe on tõesti olnud see, et töörühma koosolekuid sätitakse selle järgi, nagu viitasin, et sotsiaalkomisjoni liikmed saaksid eeskätt osaleda, et sotsiaalminister saaks osaleda – et ei tekiks olukorda, kus õiguslikud või tehnilised küsimused jäävad kaardistamata ja arutamata. Kõigi ülejäänud osapoolte esindajad on koosolekutel erinevad olnud. Lihtsalt hea tava on see, et enam-vähem pariteetsetel alustel see töörühm koos käib: suurusjärgus kolm esindajat igast erakonnast.

12:17 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

12:18 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Mind teevad sellised komisjonid ärevaks. Üritatakse jätta muljet, et ka parlamendis tuleb mingi arutelu. Aga mina olen mures just sellise asja tõttu. Vaatame pensionireformi käiku! Ka rahvusvahelised eksperdid olid Eesti Pangas koos ja teema üle käis sügav arutelu, pärast mida anti soovitusi, miks ei tohiks teist pensionisammast lammutada. Aga rahandusminister Martin Helme ütles selle kohta, et te võite ju siin koos käia, aga see asi on otsustatud. Selle tõttu on parlamendiliikmed ka praegu väga kriitilised.
Üks asi, millega avalikkusele on põhjendatud reformi n-ö lahtivõtmise vajadust, on see, et tänased apteegiketi omanikud ei ole valmis oma osa müüma või on valmis müüma väga kalli hinnaga, mis proviisoritele justkui ei sobi. Kui me räägime reguleeritud turust, mille riik tegelikult täna on ju kehtestanud, siis see ei ole oma olemuselt päris vaba turg. Kas te selgitaksite avalikkusele, mida on üldse nende apteekidel müüa? Kui laojääk tuleb hulgikaubandusest, siis enamiku laojääki võib ju

hulgikaubandusele tagasi anda ja selle uuesti tagasi müüki paisata. Kui me räägime rendist ja varast, siis ilmselt üks müügiartikkel on mööbel, mida apteegiruumides kasutatakse, ja kolmas on käive, mida tegelikult riik pakub n-ö turgu reguleerides. Kas te selgitaksite, kuidas saab olla hind nii kõrge, et see on tublidele proviisoritele vastuvõtmatu? Millest see koosneb? Mida tegelikult ettevõtjal on selle seaduse raamides müüa?

12:19 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Tänan küsimast! Tegelikult te loetlesite väga palju oma küsimuses juba ära. Nagu ma varem samal teemal vastates ütlesin, õiglase hinna leidmine ongi osutunud takistuseks just sel põhjusel, et proviisorid, Ravimiamet ja ka meie oleme püüdnud hinnata, kui palju läheks maksma uue apteegi asutamine. On saadud summa suurusjärgus 100 000 eurot. Ja kui samas turuosaline küsib enda apteegi eest kaks või kolm korda rohkem, siis on arusaadav, et kokkulepet ei sünni. Eks paljuski on tõesti mängus käibepõhine loogika. Laovarud üksinda või mööbel loomulikult sellist hinda kokku ei tee. Siin võidakse lähtuda käibepõhisest loogikast sellest võtmest lähtuvalt, et kui apteek on mingis väga heas asukohas, siis kahtlemata selle ülevõtmine võib minna märksa paremini kui näiteks kuskile kilomeeter eemale teise apteegi tegemine, teadmata, kas on võimalik konkurentsis püsida, teadmata, kas saab olema klientuur jne. Ehk see on võib-olla see mõttekoht olnud.
Mis puudutab omandisuhete muutmist, siis, nagu ma ütlesin, aprillini 2020 on osapooltel selleks aega kehtiva seaduse järgi. Kui mingeid muudatusi tuleb, siis loomulikult avalikkust sellest kindlasti teavitatakse. Need debatid peetakse siin parlamendisaalis. Hinnapoliitika on midagi sellist, mida otseselt ükski seadus ei reguleeri. Ei ole sellist kohta seaduses, mis ütleb, et apteegi õiglane hind on see, teine või kolmas. See on osapoolte läbirääkimiste küsimus. Praegu on proviisorid eelistanud pigem rajada uusi apteeke kui olemasolevaid osta. Me oleme küll välja pakkunud lahenduse luua näiteks selline virtuaalne keskkond, kus oleks apteegid üleval ja kõigile näha, mis hinnaga kes kuskil müüa tahab, aga osalised pole seda heaks kiitnud. Ja hoolimata ka proviisorite ja Ravimiameti koostöös tehtud uue apteegi asutamise juhendist, ei ole tõesti valdava osa apteekide puhul mingisugust kokkulepet turuosalised veel saavutanud.

12:21 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kolm küsimust on vastatud. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

8. 13:21 Pensionid

12:21 Esimees Henn Põlluaas

Oleme jõudnud küsimuse nr 8 juurde, mille esitab Mark Võrklaev. Vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

12:21 Mart Võrklaev

Aitäh! Lugupeetud minister! IMF andis Eesti valitsusele soovituse jätta teine pensionisammas kohustuslikuks ja samal seisukohal on ka Eesti Pank. Seejärel teatas rahandusminister Martin Helme, et valitsus hea meelega kuulab nõu, kuid valitsusel ei ole võimalik teise pensionisamba vabatahtlikuks muutmisest loobuda, kuna selleks on saadud valimistel rahva mandaat. Valimisplatvormides lubas teise samba vabatahtlikuks muutmist ainult Isamaa, kes sai valimistel kõigest 11,4% valijate häältest. Keskerakonna ja EKRE valimisplatvormides, kes said seevastu vastavalt 23,1% ja 17,8% valijate häältest, ei leia kuskilt lubadust teine sammas vabatahtlikuks muuta. Keskerakond pidas oma platvormis oluliseks kohustusliku teise pensionisamba haldustasude vähendamist ja tootlikkuse tõstmist. Minu küsimus on: kuidas te suhtute sotsiaalministrina, kes peaks seisma meie pensionite jätkusuutlikkuse eest, IMF-i ja Eesti Panga soovitustesse loobuda teise samba vabatahtlikuks muutmisest, sest see vähendab tulevikus meie pensione? Kas te jätkuvalt toetate teise samba vabatahtlikuks muutmist? Ning veel üks küsimus: kuidas te kommenteerite Martin Helme sõnu, et teise samba likvideerimiseks saadi rahva mandaat, kui seda tegelikult kahe suurema koalitsioonierakonna platvormis isegi ei eksisteeri? Ja juba tavaks saanud küsimus: kas rahandusminister valetab?

12:23 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Tänan küsimuse eest! Mis puudutab erakondade valimisplatvorme – selle teema te üles tõstsite –, siis ma olen rohkem tegelenud Keskerakonna omaga, mida mul oli au aidata kokku panna. Teiste erakondade aruteludega olen vähem kursis. Ma tean, et EKRE esindajad on öelnud, et ka nemad tegelikult käisid selle seisukoha valimiste eel välja, ehk nad saavad seda ise kõige paremini täpsustada. Selles mõttes võib rahvalt saadud mandaadi osakaal olla mõnevõrra suurem, kui te nimetasite.

Mis puudutab IMF-i ja Eesti Panga soovitusi, siis neid tuleb kindlasti tõsiselt võtta. Eesti Panga roll ongi suuremaid majanduspoliitilisi otsuseid nõustada, hinnata valitsuse tööd ja ehk ka välja tuua ohukohti. Üheskoos saame arutada, millised on nende ohtude maandamise võimalused. Ka IMF on kahtlemata organisatsioon, mille hinnanguid ja analüüse tuleb võtta tõsiselt. Tegemist on ikkagi rahvusvaheliselt tunnustatud organisatsiooniga.

Mis puudutab valitsuse ja parlamendi otsuseid, siis eks neid iga riik teeb loomulikult lõpuks ise. Vaatame koalitsioonis kokku lepitut, vaatame pensionisüsteemi puhul esimest, teist ja kolmandat sammast korraga – ma olen ka ise varem välja öelnud, et kui me näeme, et teise samba osakaal tulevikus langeb, siis see tähendabki seda, et tuleb valmis olla selleks ja arvestada sellega, et esimesse sambasse tuleb selle võrra rohkem panustada nii raha sissemaksete näol kui ka väljamaksete näol. See tähendab ka seda koalitsioonis kokkulepitud põhimõtet, et kui teisest sambast inimesi lahkub, siis nende sotsiaalmaks ei lähe mingite jooksvate kulude katmiseks, vaid läheb just nimelt esimesse sambasse ehk erakorralise pensionitõusu elluviimiseks. See tähendab tulevikus loomulikult lisakohustusi ka riigile.

Selleks, et pensionisüsteemi jätkusuutlikkus tagada ja just nimelt kogumist soodustada, on eelnõusse ette nähtud mitu konkreetset punkti. Näiteks maksupoliitiline punkt: kui inimene võtab tööeas mis tahes põhjusel välja teise pensionisambasse kogunenud raha, maksab ta 20% tulumaksu, kui ta teeb seda pensionieas, siis teatud tingimustel, eluaegse makse korral on see 0% ja ühekordse makse korral 10%. Ka see on selge meede, mis toetab kogumist. Olen varem välja öelnud, et isiklikult ma plaanin jätkata teise pensionisambasse kogumist. Ma toetan üldiselt põhimõtet, et sääste lisaks pensioni esimesele sambale tasub koguda ka igaühel endal. Esimene pensionisammas ja tegelikult ka esimene ja teine sammas kokku ei taga meile piisavalt suurt pensionit. Kui me vaatame võrdlust teiste Euroopa Liidu ja OECD riikidega, siis me oleme lõpus, 40% juures keskmisest netopalgast, mis kindlasti ei ole rahuldav tase. Ma arvan, et see peaks olema vähemalt 50% ja rohkem. Seda saab teha erakorralise pensionitõusu abil, seda saab teha teise ja kolmanda samba kogumise abil, saab teha ka, laiendades tööandjapensioni maksmist, mida oleme ka koalitsioonilepingus käsitlenud. Tõenäoliselt peaks see olema eeskätt kolmanda samba puhul, kuhu praegu kahjuks väga paljud tööandjad sissemakseid ei tee ja ka paljud inimesed ise mitte. Kindlasti tuleb selliseid meetmeid vaadata tervikuna ja loomulikult sotsiaalkomisjon esitab ka omapoolsed ettepanekud eelnõu täiendamiseks.

12:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Mart Võrklaev, täpsustav küsimus.

12:26 Mart Võrklaev

Aitäh vastuse eest! Oma vastuses te ütlesite, et kui teine sammas ära kaob ja tulevikus on pension väiksem, siis võib-olla tuleb esimese samba pensioni erakorraliselt tõsta. Minu täpsustav küsimus ongi järgmine: kui lähtuda Martin Helme sõnadest, et rahvalt valimistel saadud mandaat paneb valitsusele selge kohustuse oma lubadusi täita, siis miks ei täida Keskerakond oma valimistel antud lubadust tõsta 2020. aastal erakorraliselt pensioni 100 euro võrra? Kuigi, nagu ma enne ütlesin, Keskerakond sai valimistel oluliselt tugevama mandaadi kui Isamaa ja EKRE.

12:27 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Tänan küsimuse eest! Keskerakond ja valitsus tervikuna on tõepoolest alustanud erakorralist pensioni tõstmist. 2020. aastal me teeme ära esimese sammu: koos indekseerimisega tõuseb keskmine pension 45 eurot, mida on rohkem kui 12 aastat enne seda. See on siiski oluline samm õiges suunas. Kas see on terve samm? Pigem ta on pool sammu, teine pool tuleb astuda järgmistel aastatel, sõltuvalt riigi rahalistest võimalustest.

Minu arvates selles, et valimistele minnes antakse välja palju lubadusi, lähtuvalt teadaolevast rahanduse olukorrast, ei ole iseenesest midagi kummalist. See ongi tavapärane praktika. Kõik erakonnad tegid oma

valimisplatvormid, teades toonaseid Rahandusministeeriumi prognoose. Ma võin peast öeldes eksida, aga minu teada oli Reformierakonna ja Keskerakonna valimisplatvormi nn maksumus praktiliselt identne: 1,5 miljardit ja 1,4 miljardit. Aga sõltumata sellest, kes valitsust hakkas moodustama, oli teada, et tulenevalt uutest rahandusprognoosidest, uutest finantsnäitajatest täismahus ühegi erakonna valimisplatvormi lubadusi täita pole võimalik. Seda on öelnud ka teie enda erakonna liige Andrus Ansip. Ta on nentinud, et lubatud 500 eurot maksuvaba tulu kõigile poleks olnud selle eelarve korral teostatav. Ja kui vaadata ajalukku, siis ma olen ühel korral siinsamas parlamendis selle näite juba toonud, et 2007. aastal lubas Reformierakond enne valimisi pensioni kahekordistada nelja aasta jooksul. Tegelikult selleni jõuti kümne aastaga. Ja see on paratamatus. Ma luban, et 100-eurose erakorralise pensionitõusuni me jõuame oluliselt kiiremini kui kümne aastaga. Me jõuame selle ära teha selle valitsuse tööaja jooksul. Selles suunas on esimesed sammud juba astutud.

12:28 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

12:28 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Selle mandaadi täitmisega on huvitav lugu. Ka teie siin osaliselt kaitsete seda Isamaa mandaati, aga kui ma õigesti mäletan, siis oli nii, et see oli küll Isamaa väga suur lubadus, aga kohti saadi Riigikogus peale selle valimislubaduse väljakäimist vähem kui eelmine kord. Ma ei tea, kust see mandaat tuli. Minu küsimus on täna selles, et ühele asjale on minu arust vähe tähelepanu pööratud. Seda on väitnud eksperdid ja ka teiste riikide kogemused näitavad, et suurem pension on siis, kui esimene ja teine sammas toimivad koos, ükskõik kuidas see korraldatud on. Teie sotsiaalministrina peaksite toimuva pärast eriti mures olema. Kui kasutusele võtta vabatahtlikkuse printsiip, siis üldine sotsiaalne olukord halveneb ja sissetulek väheneb. Te viitate sellele, et ju siis meil tuleb suurendada esimest sammast. Aga vaatame teie erakorralisele pensionitõusule, mis on bruto 7 eurot ja kui maksud maha arvata, siis teatud tingimustel 1.50. Nii ei ole lootustki katta seda vahet, mis tekib teise samba lammutamisega. Minu arvates on see vastutustundetu. Kui me räägime riigi püsimajäämisest ja poliitikutest vastutajate pikast visioonist, siis miks te ikka olete sellega nõus? Te peaksite sellele lammutusele tegelikult kümne küünega vastu seisma. Öelge palun, miks te nõus olete!

12:30 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh küsimuse eest! Vastan järjekorras. Te viitasite erakorralisele pensionitõusule, mis koos indekseerimisega annab 45 eurot. Tõsi, 7 eurot sellest on see n-ö täiendav osa. Võiks olla rohkem, aga vaatame taas ajalugu, vaatame tegelikke otsuseid, mida valitsused on langetanud. Viimane erakorraline pensionitõus enne seda oli 2007. aasta 1. juulil, kui baasosasse lisandus 16 eurot. See sai otsustatud ajal, kui sotsiaalministri ametit pidas praegune riigihalduse minister Jaak Aab. Ma ütlen seda, et viidata, et ka väikeste sammudega on võimalik pensioni suurendada. Tänavu me tegime nii palju, kui eelarve võimaldas. Kui oleks sedasama põhimõtet rakendatud näiteks eelmised 12 aastat, oleks pension praegu umbes 100 eurot suurem. Paraku seda ei tehtud.
Mis puudutab tulevasi pensionitõuse, siis, nagu viitasin, juhuks kui inimesed otsustavad teise samba süsteemist lahkuda, me oleme koalitsioonis ja valitsuskabineti tasandil kokku leppinud, et see 4% sotsiaalmaksust, mis seni läks teise sambaga ühinenud inimestel teise sambasse, läheb edaspidi just nimelt esimesse sambasse, läheb kõigile inimestele pensionitõusu võimaldamiseks ehk erakorralise pensionitõusu elluviimiseks.
Mina ei muretse sotsiaalministrina kindlasti ainult tulevaste pensionäride pärast, vaid väga palju ka tänaste pensionäride pärast. Meil on 330 000 pensionäri, kellest suurusjärgus 305 000 on vanaduspensionärid. Keskmine pension jääb olulisel määral alla suhtelise vaesuse piiri ja võrreldes naaberriikidega on meie pensionäride sissetulekud väikesed. See näitab seda, et senised otsused pensionipoliitikas on olnud sellised, et rahaeraldus sinna valdkonda pole olnud piisav. Me näeme, et sõltumata sellest, kas meil on kaks või kolm sammast, sõltumata sellest, kas inimene on nendega ühinenud või mitte, on summa, mille riik on panustanud sotsiaalvaldkonda ja sh tervishoidu, olnud liiga väike. Ilmselt te teate valdkonna eelmise ministrina hästi, et see summa on olnud väiksem kui Euroopa Liidu keskmine – ja mitte ainult absoluutsummana, vaid ka protsendina SKP-st.
See on valdkond, kuhu tulebki raha juurde anda, see on valdkond, mida tulebki prioritiseerida. Mul on väga hea meel, et praegune valitsus on seda ka teinud. Olukorras, kus meil tuli väga palju leida

kärpekohti ja investeeringuid edasi lükata, kasvas Sotsiaalministeeriumi vastutusala eelarve tulenevalt indekseerimistest ja tulenevalt valitsuse otsustest kokku üle poole miljardi euro. Ühtegi eurot sotsiaalvaldkonnast, pensionide maksmiselt, tervishoiust ära ei võetud. Vastupidi, raha anti juurde nii selle kui ka eelmise valitsuse otsustega.
Ma arvan, et seda suunda tulebki hoida. Seda tuleb hoida sõltumata sellest, kui palju inimesi otsustab teisest sambast lahkuda ja kas nad panevad selle raha investeerimiskontole või teevad selle kasutamiseks muid otsuseid. Ma isiklikult väga soovitan pigem säästa, pigem teha mõistlikke investeeringuvalikuid, mitte mõelda selle peale alles siis, kui on juba hilja ehk pensioniiga käes. Aga olenemata sellest, kas praegune süsteem jääb sada protsenti samaks nagu praegu või tulevad need muudatused, mis on koalitsioonis kokku lepitud, võib öelda, et tegelikult on pensionisüsteem Eestis olnud alarahastatud juba väga pikka aega. Ja sinna lisaraha leidmine on hädavajalik.

12:33 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

9. 13:33 Valetamine

12:33 Esimees Henn Põlluaas
Läheme järgmise küsimuse juurde. Küsib Katri Raik, vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:33 Katri Raik
Austatud eesistuja! Hea peaminister! Täna on mitu korda olnud jutuks teie valitsuse liikmete valetamine ja vassimine. Ma pean sellesse ritta juurde tooma veel ühe uue ministri nime. Minister Riina Solman ütles eilses Postimehes: "Tihti aetakse sassi perevägivald ja peretüli, aga iga selline kokkupõrge, mis võib füüsiliseks üle kasvada, ei ole perevägivald." Tõsi, hiljem oma näoraamatus püüdis ta oma ütlemist tasakaalustada. Tegemist on tundliku teemaga, ministri sõnal on eriline kaal. Kummal puhul siis minister tõtt rääkis? Milline on tema tegelik arvamus? Kas te olete minister Solmaniga sellest rääkinud? Ja vahest olete nii kena ja ütlete välja oma selge seisukoha perevägivalla suhtes, siis teie valitsuse liikmetel edaspidi on, millest oma väljaütlemistes lähtuda.

12:34 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Loomulikult ütlen välja. Ma olen seda juba korduvalt öelnud, et perevägivallal, nii verbaalsel kui ka füüsilisel, pole mingit kohta meie ühiskonnas. Kahjuks tuleb öelda, et see on vist kõige levinum vägivallaliik, mis ei tule päevavalgele või mida mingil põhjusel ei tooda päevavalgele – küllap inimestel pole julgust, küllap nad kardavad. Aga tuleks tuua! Mina arvan, et see tuleks tuua päevavalgele. Nii et igal juhul ma mõistan igasuguse perevägivalla hukka.
Nüüd, te räägite minister Riina Solmanist. Kui ma ei eksi, siis see teema tõusetus tema eilse või üleeilse – ma ei tea täpselt, mis päeva – esinemise peale. Aga ta ju ütles kas mõni tund hiljem või, ütleme, mõni aeg hiljem väga selgelt, et kui kellelgi jäi mulje, et ta kuidagi toetab perevägivalda või arvab, et teatud perevägivald võib olla, siis ta seda mitte mingil juhul ei tee. Ma nüüd konkreetset tsitaati teile ei too – siis te vahest ütleksite, et ma valetan –, aga minu meelest tema sõnade mõte oli see, et tema lausest on jäänud vale mulje ja ta selle eest palub vabandust.

12:36 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Katri Raik, täpsustav küsimus, palun!

12:36 Katri Raik
Hea peaminister! Ma usun, et teie ei valeta. Ja seepärast lähen ma teie lahkel loal veidi teise teema juurde, see puudutab minu valimisringkonda Ida-Virumaad. Euroopa Komisjon on loonud söeplatvormi, kust saavad toetust need piirkonnad, kus kasutatakse n-ö tossavat kütust. Nagu me teame, on see Ida-Virumaal põlevkivi. Söeplatvormiga on Eestil võimalik liituda. Ma olen ametnike jutust aru saanud, et

sellega peaksid tegelema eelkõige Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Rahandusministeeriumi regionaalvaldkonnaga tegelevad ametnikud. Kas teie isiklikult toetate Eesti liitumist söeplatvormiga ja kas see teema on teie töölaual?

12:36 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Jah, sellest platvormist on ka varem juttu olnud ja kui see idee mõni aeg tagasi välja tuli, siis küsiti, miks Eesti kohe taotlusi pole esitanud. Minu meelest oli toona vist nii, et Brüssel alles küsis meie esindajatelt, kas on huvi selles osaleda. Kui te küsite, kas ma pean õigeks, et Euroopa järgmises eelarveraamistikus ehk MFF-is on spetsiaalne fond nendele riikidele, kes soovivad kliimapoliitika eesmärke täita ja vähendada selliseid fossiilkütustest sisendeid, nagu on näiteks meie põlevkivi, kui te küsite, kas ma sellel teemal olen valmis rääkima ja tegutsema, siis vastan, et viimati tegin ma seda *ca* 24 tundi tagasi, kui me olime Tšehhis Prahas. Seal kogunes ühtekuuluvuspoliitika sõprade klubi, oli väga tore kohtumine, kus osales 17 Euroopa Liidu liikmesriiki. Ühe võimalusena räägitakse – see on tõesti üks võimalus, hetkel ainult teooria – õiglase ülemineku fondist. Kuidas täpselt seda rahastatakse ja mille arvel seda rahastatakse, missugused on kriteeriumid, seda veel pole paika pandud. Aga kindlasti, kui näiteks Poola räägib kivisöest, siis Eesti on alati rääkinud, et seda abinõu tuleb laiendada ka põlevkivile. Ka eile oli mul sellest ametikaaslastega juttu. Nii et loomulikult, Eesti peab selles mõttes fookuse igal juhul terava hoidma, sellega olen täielikult päri. Ja see oleks üks rahaline võimalus, et muuta Ida-Virumaal Ida-Virumaa inimeste, leibkondade huvides energiasektor keskkonnasõbralikumaks. Eks see Eestis väga suurel määral tähendab ikkagi tuuleenergeetikat ja sellesse panustamist. Nii et see Eesti fookuses on igal juhul.

12:39 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

12:39 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Kurbusega tuleb tunnistada, et täna on väga paljud küsimused valetamise kohta. Minu eelmisele küsimusele vastates te püüdsite olla väga täpne ja korrektne ja viitasite Mart Järviku esinemisele "Esimese stuudio" saates. Mulle jäi vähemalt selline mulje. Te ütlesite, et te ei osanud sealt välja lugeda, kas tegemist oli valetamisega või mitte, kas ta vassis seal või mitte – ma ei taha teile sõnu suhu panna. Aga mul oleks palve, et te loeksite selle tsitaadi uuesti ette ja paneksite selle sellesse konteksti, et eelmisel nädalal tuli avalikkusele teade, et minister Mart Järvik osales 12. juunil sellessamas M. V. Wooli tehases ühel koosolekul, mille kohta on isegi protokoll, et seal räägiti listeeriast ja tehases toimuvast ligi tunni aja jooksul. Ja siis vastake uuesti küsimusele, kas teie arvates on tegemist valetamisega või mitte. Maasikad annavad meile kõigile vitamiine, on ju väga mõnusad, nagu te väitsite, aga ...

12:40 Peaminister Jüri Ratas
Ma vastasin sellele küsimusele ju mitu korda. Kõigepealt, esimene põhiseisukoht on see, et kui me räägime toiduainete ohutusest nii tööstuses kui ka meie kaubandusvõrgus, siis peamine on see, et oleks tagatud müüdava toidu ohutus kõigile. See on kõige olulisem.
Te soovite, et ma kordan seda tsitaati. Ma ütlesin ju selgelt välja, et jutt on "Esimeses stuudios" öeldust – võib-olla teil läks meelest ära, aga see on olemas stenogrammis ja ma võin muidugi selle uuesti ette lugeda – ja et ma praegu mulle teadaoleva info põhjal ei saa anda hinnangut, kas ta on valetanud. Ma ütlesin ka seda, et ta peab kindlasti Eesti avalikkusele ja Riigikogu liikmetele edaspidi selgitusi andma, et asi oleks selge ja konkreetne.
Nüüd, kui te tahate selle tsitaadi uuesti ettelugemist, siis ma vabandan teiste Riigikogu liikmete ees – ma ei tea, kas see on nüüd infotunni aja raiskamine või mitte, kindlasti on teil veel palju huvitavaid küsimusi –, aga ma võin selle veel kord ette lugeda, ega see ei tee halba. Tähendab, tegemist on siis ERR-i "Esimese stuudioga", saate seekordne pealkiri oli "Kui tõendid on olemas, peaks amet M. V. Wooli tehase sulgema". See oli 8. oktoobri saade, kus minister ütles nii: "Mina ei ole selliseid proovi vastuseid näinud, kus on viiekordselt ehk 500 ühikut, nagu te praegu väidate." Ja edasi: "Minule helistas peale tööd, vist oli kella 6 paiku, asekantsler, kes väitis, et tõenäoliselt on proovides leitud uusi jälgi. Rohkemat ma ei tea. Ma olen õnnelik, et mulle sellest teatati, sellepärast kui märtsikuus alanud *case* käis välja juba augustikuuni, siis mina kuulsin sellest asjast esimest korda üldse ministeeriumis. Ma ei tea, kas minuga

või minul see info puudus ja millegipärast seda infot edasi ei antud." Lugesin siis selle tsitaadi uuesti ette.

12:43 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

10. 13:43 Parteiline juhtimine

12:43 Esimees Henn Põlluaas
Läheme edasi järgmise küsimuse juurde. Küsib Jürgen Ligi, vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:43 Jürgen Ligi
Aitäh! Härra Ratas! Teie valitsemisaja kõige eredam uuendus on see, et partei teab alati kõike kõige paremini ja saab seda kõigile nina peale visata. Seda on kuulnud uurijad, eksperdid, kohtunikud, ülikoolid, teadlased – kõik. Ja see on süsteemne, praktiliselt iga päev tuleb teie koalitsioonikaaslastelt mingi selline avaldus. Kõige võikam kahju, mida ühiskonnale materiaalses mõttes sellega tehakse, ilmneb pensionisüsteemi puhul. Teise samba reform, nagu te seda nimetate, on ekspertidelt saanud täiesti üksmeelse hävitava hinnangu. Saab seda järjest veelgi. Eile rahanduskomisjonis jälle: kümme inimest kohal ja kõik esinevad täiesti hävitavate hinnangute ja põhjendustega. Aga Martin Helme ütleb siis alati, et meil on mandaat, me võime teha kõike. Alati ütleb niimoodi! Aga teie ütlesite enne valimisi täpselt nii, nagu ütlevad eksperdid, et meil on pensionid väiksed, rahvas on vananev ja sellepärast peab teine sammas jääma nii, nagu on. Väga mõistlik mõte! Kuidas see parteiline tahe teil kujuneb? Kui erakond, kes on ajanud mingil etapil täiesti mõistlikku juttu – suure haruldusena küll, aga täiesti mõistlikku juttu –, järsku vahetab oma seisukoha vastupidiseks ja hakkab ka ekspertidele vastu vaidlema, siis kuidas selline asi on võimalik? Kirjeldage palun oma valitsemisstiili!

12:45 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile, härra Ligi! Te küsisite parteilise juhtimise kohta. No Eestis on koalitsioonivalitsused, selle vastu me ei saa. Ja mina loodan, et see nii ka edasi läheb, et riigis on ka tulevikus koalitsioonivalitsused, mitte ühe erakonna valitsused. Te küsisite kriitiliselt selle kohta, kui palju ikkagi kuulatakse kõrvalt nõuandeid. Eks see ole eri valitsuste ajal väga erinev olnud. Ma mäletan valitsusi ja isegi valitsusjuhte, kes on öelnud, et Riigikontrolli auditid, hinnangud ja analüüsid ei kõlba mitte kuhugi, me ei arvesta neid. Noh, mina arvan, et tuleb arvestada. Neid tuleb kuulata ja tuleb ka paluda nendega koostööd.
Eks parteilist juhtimist ole olnud ka teistmoodi. On teatud ametikohad, kus on soovitud näha oma erakonna liikmeid, kes muutuvad pärast seda endisteks poliitikuteks. Mõned on olnud edukad ja teinud oma tööd hästi. Ma selles mõttes ei kritiseeri sellist praktikat üldse. Toon näiteks kas või Riigikohtu teatud esimehed. Aga on ka läinud teistpidi. Ma tean, et on soovitud Eesti Panga presidendiks esitada poliitilise taustaga inimesi, aga see ei ole alati nii läinud. Nii et näiteid on olnud erinevaid.
Te küsite, kuidas selle koalitsiooni parteiline juhtimine on välja kujunenud. See on kokku lepitud koalitsioonilepingus kolme erakonna vahel ja tegutseb ka koalitsiooninõukogu. Te ütlete, et teise samba kohta antud hinnanguid nagu ei kuulata või ei võeta arvesse. Neid hinnanguid on ju tegelikult andnud needsamad fondid. Ma ei tea, kui kasumlikud need on olnud viimase 17–18 aasta jooksul, kui suured on olnud nende halduskulud. Eks ka nende hinnangute põhjal teevadki inimesed oma valiku. Me ei kaota ju ära ühtegi sammast. Me muudame teise samba vabatahtlikuks. Meil on olnud sellel teemal arutelu praeguse valitsuse liikmete ja Eesti Panga vahel. Eesti Pank on oma hinnangu esitanud, rääkinud oma muredest. Nii et ei saa öelda, et teemat ei ole arutatud. Valitsuskabinet on seda mitu korda arutanud ja selle kaudu ka ministrid ja ministeeriumid.

12:47 Esimees Henn Põlluaas
Jürgen Ligi täpsustav küsimus, palun!

12:47 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas! Ma teid kuulates alati mõtlen, kes teie õpetaja oli. Kuidas te põhikooli niimoodi lõpetasite? Te üldse ei jälgi, mida küsitakse, vaid räägite täiesti oma joru ja teemast mööda. Mismoodi te saite lõpukirjandi tehtud? See on täiesti uskumatu.
Mina ei rääkinud sellest, et erakondlik kuuluvus peaks välistama millegi juhtimise. Mina rääkisin parteilisest juhtimisest sedapidi, et partei ütleb sõltumatutele institutsioonidele, mismoodi mõista kohut, mismoodi midagi analüüsida, mismoodi otsida bakter üles. See on see, mille kohta minu küsimus oli. Te hakkate jaurama mingisugusest minevikust täiesti teistsuguses mõõtmes. Palun vastake siiski küsimusele! Teie enda erakond ja teie ise kaitsesite enne valimist teist sammast, aga nüüd vahetasite selle ühe erakonna kinnismõtte tõttu selle teise seisukoha vastu. Te viite pensionisüsteemist raha välja, vähendate tulevikupensione. Ja just nimelt ühe erakonna diktaadi tõttu. Mitte keegi ei kohusta teid olema vaid koalitsioonivalitsuse juht. Mitte keegi! Teid kohustatakse teenima Eesti rahvast, mida te selliste võimumängudega ei tee. Te teete kahju! Ja seda ütlevad eksperdid. Kuidas te ikkagi vahetate oma seisukohti nii, et muudate vastu ekspertide arvamust oma seisukoha täiesti teistsuguseks? Selle kohta küsisin mina.

12:49 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, hea küsija! Ma vaatan teie küsimuse pealkirja: "Parteiline juhtimine". Jah, oleks siin saalis ka infotunnis vähem seda, et ühed räägivad aiast ja teised aiaaugust! See kehtib mõlema osapoole kohta. Nüüd aga sellest, mida te väga patroneerivas toonis minu haridusest rääkisite. Põhihariduse sain ma Tallinna Rahumäe Põhikoolis, see on endine 27. kool. Mina ütlen, et seal olid head õpetajad ja on ka praegu head õpetajad. Aga ma arvan, et hakata arutama selliste küsimuste üle, kes kuidas kirjandit kirjutas – no ma ei lasku sellele tasemele.
Nüüd sellest, et keegi surub midagi peale. Demokraatlikus riigis ei suru keegi midagi peale. Kolm erakonda on kevadel leidnud ühisosa, on leidnud võimaluse teha koalitsioonileping ja pannud sinna põhimõtted, kuidas nende arvates võiks järgmise nelja aasta jooksul eri valdkondades samme astuda. Teie kriitika käib peamiselt ikkagi selle kohta, et teise samba regulatsiooni muudetakse. Ma ei saa öelda, et seda on tehtud kuidagi kabinetivaikuses. Ei ole! On kaasatud eri ministeeriume, Eesti Pank on öelnud oma seisukohti, on kaasatud eri osapooli ka erasektorist. Ma mäletan, et juba koalitsioonileppe sõlmimise ajal korraldati ümarlaudasid spetsialistidega ja oli neid, kes ütlesid, et see ei kõlba kuhugi, see ei ole hea mõte, aga oli ka neid, kes ütlesid, et see on õige mõte, tuleb seda teist sammast muuta. Ma arvan, et kui see viimaks lõpeb selliselt, et me suudame teise samba pakkujaid rohkem motiveerida pakkuma inimestele paremaid, kasumlikumaid tingimusi, siis on väga hea.
Te ütlesite, et me kuidagi lõikame läbi tulevaste pensionäride võimaluse koguda pensioni. Andke andeks, aga me peame ka praeguste pensionäride eest seisma. Me peame lõpuks pääsema välja sellest halvast seisust, kus väga suur osa eakaid elab alla suhtelise vaesuse piiri. Ja tulevaste pensionäride nimel on ju ka samme astutud. Ent seesama erakorraline pensionitõus aitab nii praegusi kui ka tulevasi pensionäre. Ma olen selles mõttes sotsiaalministriga nõus, et kindlasti see ei ole pikk samm edasi. Ma ei tea, kas see ka poolt sammu on, nagu ta ütleb, aga see on kindlasti sammuke õiges suunas.

12:52 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmisena palun Urmas Kruuse!

12:52 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Üks osa sellest pensionisüsteemist, mida teie ette kujutate, ongi selline, et te kuulutate kõva häälega erakorralist pensionitõusu 7 eurot, aga lõpuks, kui inimene raha kätte saab, on seda 1.50 või 1.40. Ja te olete vist esimene peaminister või esimese valitsuse juht, kes keskmist pensioni maksustab. Nii et selles mõttes on see kahe teraga mõõk ja seda kõike ei ole vaja ilustada, nagu te oma sõnadega teete.
Aga räägime parteilisest juhtimisest. Need küsimused, mida olen mina või on üldsus esitanud toiduohutuse kohta, on ju seotud sellega, et teatud süsteemid peavad olema selgelt sõltumatud ja ka näima sõltumatutena. Seetõttu on väga halb kuulata, kui teie koalitsioonikaaslased, sh ka teised ministrid ütlevad, et VTA juhid tuleb lahti lasta. Peeter Ernits ütles, et nad tuleb kohe lahti lasta. Mart Helme on siitsamast puldist öelnud, et tulebki jõuliselt sekkuda.
Kuulates teie vastuseid minu eelmisele küsimusele Mart Järviku valetamise kohta, ma märkasin, et

vaatamata sellele, et te viskasite natukene sellist seltskondlikku nalja maasikatest rääkides, te ühe vastuse lugesite paberilt maha. Ja see ei olnud seotud mitte sellega, et te lugesite sealt Järviku tsitaate. See viitab tegelikult sellele, et te olete selles küsimuses väga ettevaatlikuks muutunud. Nüüd ma küsin veel kord. Te lubasite avalikkusele, et te uurite ise välja, kas Mart Järvik on valetanud. Kas te loobute sellest või võib loota, et peaminister ühel pressikonverentsil ütleb, et tal on kirjavahetus olemas ja ta võib kindlalt öelda, kas Mart Järvik valetab või ei valeta?

12:54 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Mõnikord elus juhtub nii, et oled oma võttest selili – öeldakse niiviisi. Te olete olnud selles infotunnis väga aktiivne küsija ja see on väga kiiduväärt. Te olete kogu aeg väitnud, et kõik valetavad. Kõik valetavad! Üks teie väide oli see, et mina olen esimene peaminister, kes on keskmise pensioni maksu alla viinud. Mina väidan teile, et keskmine pension on kogu aeg olnud maksustatud, seda on maksnud *ca* 50% või natukene vähem või natukene rohkem. See on kogu aeg nii olnud, ei ole olnud mingit teistsugust reeglit. Ei ole olnud mingit teistsugust reeglit! Nii et mis puutub valetamisse, siis ma ei tea, mis nüüd tuleks teha. Aga noh, ma saan ju aru, mis teie retoorika oli, mis me siin hakkame üksteist süüdistama.
Maaeluministri, härra Järviku kohta ma vastan teile veel kord, et ta peab loomulikult, igal juhul andma täiendavaid vastuseid. See olukord ei ole selge, aga selgust on vaja. Kui te aga kritiseerite mind, et ma mõningaid vastuseid püüan tõsiselt ette valmistada ja loen neid siin infotunnis maha, siis andeks, aga tõesti on nii. Teil on alati väga head ja konkreetsed küsimused ja ma valmistangi vastused tõsiselt ette. Ja mõnikord tõesti on vaja märkmeid vaadata. Ärge pahandage selle peale!

12:56 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu. Kell on juba nii palju, et me oleme sunnitud infotunni lõpetama. Ma tänan kõiki ministreid, kes osalesid! Ma tänan kõiki küsijaid! Ja eriti ma toon eeskujuna esile härra Urmas Kruuset, kes kõikidest Riigikogu liikmetest kõige kiiremini on suutnud nupule vajutada ja kõige rohkem küsimusi esitada. Aitäh! Infotund on läbi.